ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Kingdom of Cambodia
Nation Religion King

Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des Tribunaux cambodgiens

ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
Office of the Co-Investigating Judges
Bureau des co-juges d'instruction

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 14-Jan-2014, 13:46
CMS/CFO: Sann Rada

សំណុំរឿងលេខ: ០០៣/០៧-០៩-២០០៩/អ.វ.ត.ក.–ក.ស.ច.ស

ចំពោះមុខ ៖ **សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត**

កាលបរិច្ឆេទ ៖ **ថ្ងៃទី ១០ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤**

ភាសាដើម ៖ **អង់គ្លេស**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ៖ **សម្ងាត់**

ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សុំឲ្យបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវី ដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន

ផ្ញើជូន៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា
ជា លាង
Nicholas KOUMJIAN

សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង
អាង ឧត្តម
Michael KARNAVAS

ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី
Isaac ENDELEY

សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ហុង គឹមសួន
គឹម ម៉េងឃី
គង់ ផល្លៈ
ម៉ុច សុវណ្ណារី
សំ សុគង់
Philippe CANONNE
Annie DELAHAIE
Laure DESFORGES
Ferdinand DJAMMEN-NZEPA
Nicole DUMAS
Isabelle DURAND
Françoise GAUTRY
Martine JACQUIN
Christine MARTINEAU
Mahdev MOHAN
Barnabe NEKUI
Lyma NGUYEN
Nushin SARKARATI
Fabienne TRUSSES

បានឃើញ ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៤ (“ច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក”)។

បានឃើញ *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ* ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៣[១] ដែលត្រូវបានដាក់ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ [២]។

បានឃើញ កិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទិននឹងការចោទប្រកាន់អំពីការរំលោភបំពានលើ**ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៥៦ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ** និង**ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៤៩** ជាបទល្មើសដែលមានចែង និងត្រូវផ្ដន្ទាទោសតាមមាត្រា ៣, ៥, ៦, ២៩ និង ៣៩ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ៥០០, ៥០១, ៥០៣, ៥០៥, ៥០៦, ៥០៧ និង ៥០៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ឆ្នាំ ១៩៥៦។

បានឃើញ វិធាន ២១, ២២ និង ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក (“វិធានផ្ទៃក្នុង”) ។

បានឃើញ មាត្រា ៦,៧ និង ៩ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ស្ដីពីការចាត់តាំងមេធាវី (“បទបញ្ជារដ្ឋបាល អ.គ.ក”)។

បានឃើញ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន (“*សំណើសុំបដិសេធ*”)[៣] ។

[១] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D1 *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា* ថ្ងៃទី ២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ។

[២] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D1/1 *ការជូនដំណឹងអំពីការដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្ដីទី* ថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ ។

[៣] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារD56/1 *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន* ថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២(*សំណើសុំបដិសេធ*)។

បានឃើញថា នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង ("សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ") និងចៅក្រម Harmon ("សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ") បានចុះហត្ថលេខាលើកំណត់ហេតុនៃករណីខ្វែងយោបល់គ្នា ពាក់ព័ន្ធ ដូចជា ដីកាសម្រេចនេះ។

មាតិកា

មាតិកា **4**

ក. ប្រវត្តិនីតិវិធី **7**

ខ. សង្ខេបអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសារណា **13**

I. សំណើសុំបដិសេធ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា **13**

ក. អត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងអៀង សារី ជាមួយជនសង្ស័យ *14*

ខ. ការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ *16*

i. គ្មានលទ្ធភាព និងគ្មានឆន្ទៈស្វែងរកវិធីការពារក្តីណាមួយ៉ាង រួមមាន ការសហការ និងការផ្តល់ទទ្ធីករណ៍សម្រាប់កក្តាស្ថានសម្រាលណាមួយ៉ាង 16

ii. ការលាតត្រដាងព័ត៌មានសម្ងាត់ដែលផ្តល់ឲ្យដោយ អៀង សារី 18

គ. ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទាំងនេះមិនអាចលះបង់ទេដោយសារប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ .. *19*

ឃ. ការលះបង់សិទ្ធិ មានវិការៈ និងមិនអាចផ្សះផ្សារបាន *21*

II. សារណា និងសារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង **21**

ក. គ្មានទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចោទ *22*

ខ. គ្មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ *24*

គ. លទ្ធភាព និងឆន្ទៈស្វែងរកវិធីការពារក្តីណាមួយ៉ាង រួមទាំងការសហការ និងកក្តាស្ថានសម្រាលណាមួយ៉ាង *24*

ឃ. ការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានសម្ងាត់ *25*

ង. នឹងគ្មានការប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ *26*

ច. សុពលភាពនៃការលះបង់សិទ្ធិ *27*

III. ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ **29**

IV.សំណើបន្ទាន់ 30

V. ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើបន្ទាន់ 32

VI. ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងទៅនឹងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើបន្ទាន់ 34

គ. ច្បាប់ជាធរមាន 35

I. បទប្បញ្ញត្តិក្របខ័ណ្ឌកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក 35

II. បទប្បញ្ញត្តិនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបាន មេធាវីតាមជម្រើសរបស់ខ្លួន 36

III. បទបញ្ជារដ្ឋបាលជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ស្តីពីការតែងតាំងមេធាវី 36

IV.បទប្បញ្ញត្តិនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុងស្តីពីការទទួលខុសត្រូវវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី នៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក 37

V. បទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី និងបទប្បញ្ញត្តិកម្ពុជាស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ 37

ឃ. បញ្ហាបឋម 38

ក.យុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងការសម្រេចលើសំណើសុំបដិសេធ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា 38

ខ.សំណើសុំអនុញ្ញាតបន្ថែមចំនួនពាក្យ និងដាក់ឯកសារជាភាសាអង់គ្លេសមុន ហើយដាក់ភាសាខ្មែរនៅតាមក្រោយ 41

ង. ការចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន 43

I. ការត្រួតពិនិត្យលើការចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ 43

ក. និយមន័យអំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ 43

ខ. ករណីយកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់ និងភាពស្មោះត្រង់របស់មេធាវី 45

គ. បទដ្ឋានជាធរមានសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ 47

00968676

II. ការចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុរវាង ការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងដីកាចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងអៀង សារី 49

ក. តួនាទីរបស់ជនសង្ស័យ និងអៀង សារី ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ 49

ខ. ភាពត្រួតស៊ីគ្នារវាងរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី 50

i. ភាពត្រួតស៊ីគ្នានៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ 50

ii. ភាពត្រួតស៊ីគ្នានៅក្នុងការចោទប្រកាន់អំពីទម្រង់នៃទទួលខុសត្រូវ៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម 51

iii. ភស្តុតាងជាក់ស្តែងអំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរួមនៅក្នុងការចោទប្រកាន់ត្រួតស៊ីគ្នាមួយចំនួន 51

iv. ភស្តុតាងអំពីទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមរវាងជនសង្ស័យ ជាមួយអៀង សារី 55

v.សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុ និងទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្តែង រវាងអៀង សារី ជាមួយជនសង្ស័យ 56

III. អាច ឬមិនអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុ និងទំនាក់ទំនង ថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្តែង នឹងនាំឲ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ **57**

ក.លទ្ធភាពរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការស្វែងរកវិធីស៊ើបអង្កេតនិងយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីទាំងអស់ដែលអាចមាន *59*

ខ. ការសហការជាមួយ អ.វ.ត.ក *61*

គ. ករណីកិច្ចរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការរក្សាការសម្ងាត់ឲ្យ អៀង សារី *64*

ឃ.សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ *65*

IV. ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ អាចលះបង់បាន ឬអត់ 66

V. សុពលភាពនៃការលះបង់សិទ្ធិដែលធ្វើដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង 69

ច. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន 70

ក. ប្រវត្តិនីតិវិធី

១. នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី បានជូនដំណឹង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា គាត់បានចាត់តាំងលោក អាង ឧត្តម និងលោក Michael Karnavas ("សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង") តំណាង មាស មុត ("ជនសង្ស័យ") ដែលជាជនសង្ស័យម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ [4]។ គាត់ក៏បានជូនដំណឹង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ថា គាត់បានជួបជនសង្ស័យ ដើម្បីបញ្ជាក់ជនសង្ស័យអំពីការជ្រើសរើសមេធាវី ហើយគាត់បានទទួលការលះបង់សិទ្ធិពីជនសង្ស័យ និងអៀង សារី(នៅពេលនោះ អៀង សារី គឺជាជនជាប់ចោទម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២)ដោយការលះបង់សិទ្ធិទាំងនោះទាក់ទងនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ណាដែលកើតចេញពីសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងតំណាងបុគ្គលទាំងពីរនាក់ក្នុងពេលដំណាលគ្នា[5]។

២. នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់*សំណើសុំឱ្យបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន "សំណើសុំបដិសេធ"* [6]។ នៅក្នុង *សំណើសុំបដិសេធ* សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានចោទថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង តំណាងឱ្យអៀង សារី និងជនសង្ស័យក្នុងពេលដំណាលគ្នា នឹងបង្កឱ្យមាន "*ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាច្រើន ធ្ងន់ធ្ងរ និងមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ដែលនឹងប៉ះពាល់ជាអចិន្ត្រៃយ៍ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក*"[7]។ ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្នើ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង[8]។

---

[4] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56 *ការចាត់តាំងមេធាវីឱ្យធ្វើជាតំណាងលោកមាស មុត ដែលជាជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣* ថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ១១។

[5] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣-៤។

[6] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារD56/1 *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំឱ្យបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន* ថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២(*សំណើសុំបដិសេធ*)។

[7] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ១។

[8] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*។

៣. នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី បានដាក់ *សំណើសុំបញ្ជាក់* ដោយស្នើសុំការទទួលស្គាល់ ឬឆ្លើយថាទទួលស្គាល់ ឬក៏បដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យតំណាងជនសង្ស័យ[9] ។

៤. នៅថ្ងៃទី ១១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាសម្រេចបង្គាប់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ឱ្យផ្អាកការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយនឹងជនសង្ស័យ រហូតដល់ពេលចេញដីកាសម្រេចបញ្ជាក់ទៅជនសង្ស័យអំពីការតែងតាំងមេធាវី និងឱ្យបង្ហាញជូនសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងសហព្រះរាជអាជ្ញានូវការលះបង់សិទ្ធិដែលទទួលបានពីអៀង សារី និងជនសង្ស័យ[10]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏បានអញ្ជើញ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យដាក់សារណាស្តីពីលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ហើយអញ្ជើញ សហព្រះរាជអាជ្ញា ដាក់ការឆ្លើយតប[11]។

៥. នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ ដោយឃើញថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មិនទាន់អាចអនុវត្តបានតាមដីកាសម្រេចខាងលើនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពន្យារពេលកាលបរិច្ឆេទកំណត់ឱ្យសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បង្ហាញការលះបង់សិទ្ធិ និងដាក់សារណា[12]។

៦. នៅថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានដាក់ *សារណារបស់សហមេធាវីស្តីពីលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៅក្នុងការតំណាងលោក មាស មុត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ("សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង")* [13]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងបានអះអាងថា គ្មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបានកើតឡើងដោយសារតំណាងឱ្យ

---

[9] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56/56 *សំណើសុំបញ្ជាក់* ថ្ងៃទី ៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣។

[10] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56/3 *ដីកាសម្រេច និងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទទាក់ទងនឹងសំណើសុំតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ១១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ (*"ដីកាសម្រេច"*) កថាខណ្ឌ ២៥-២៦។

[11] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*។

[12] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56/4 *ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទឡើងវិញទាក់ទងនឹងសំណើសុំតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ២៨ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣។

[13] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56/4/1 *សំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងសារណារបស់សហមេធាវី ស្តីពីលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៅក្នុងការតំណាងលោកមាស មុត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣* ថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣(*"សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង"*)។

អៀង សារី និង ជនសង្ស័យ ក្នុងពេលដំណាលគ្នាឡើយ ហើយកូនក្តីទាំងពីរនាក់ បានផ្តល់ការយល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅលើការតំណាងពេលដំណាលគ្នានេះ[14] ។ ដោយសារមូលហេតុទាំងនេះហើយទើប សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ស្នើថា *សំណើសុំបដិសេធ* ត្រូវច្រានចោល[15]។

៧. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ២០១៣ អៀង សារី បានទទួលមរណភាព។ នៅថ្ងៃដដែលនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានចេញសេចក្តីសម្រេចបង្គាប់ឲ្យបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងគាត់[16]។

៨. នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ *សំណើសុំកំណត់កាលបរិច្ឆេទជាថ្មីសម្រាប់ការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន* ពីព្រោះថា កាលៈទេសៈបានប្រែប្រួលដោយសារមរណភាពរបស់ អៀង សារី [17]។

៩. នៅថ្ងៃដដែលនោះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានដាក់*ការជូនដំណឹងអំពីការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងលោក អៀង សារី នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២* ដោយបានបញ្ជាក់ថា មរណភាពរបស់អៀង សារី ធ្វើឲ្យ *សំណើសុំបដិសេធ* អស់សុពលភាព ហើយបានស្នើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សុំលុបចោលដីកាសម្រេចដែលហាមឃាត់មិនឲ្យប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនសង្ស័យ[18]។

---

[14] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១។

[15] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤៥។

[16] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/4/2.1.1 *សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ អៀង សារី* ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣។

[17] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/4/3 *សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំកំណត់កាលបរិច្ឆេទជាថ្មីសម្រាប់ការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន* ថ្ងៃទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣។

[18] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/4/2 *ការជូនដំណឹងអំពីការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងលោក អៀង សារី នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២* ថ្ងៃទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣។

១០. នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានបដិសេធសំណើពីសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយបានបញ្ជាក់រក្សាការហាមឃាត់មិនឱ្យប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនសង្ស័យ ហើយបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទថ្មីសម្រាប់ការដាក់ឯកសារពីភាគីផ្សេងៗ[19]។

១១. នៅថ្ងៃទី ៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ("សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ")* ដោយក្នុងនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានលើកឡើងជាថ្មីអំពីសំណើសុំបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ឬក៏ដោយសារការលះបង់សិទ្ធិគ្មានប្រសិទ្ធភាព[20] ។

១២. នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានដាក់*សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ("*សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*")[21] ។

១៣. នៅថ្ងៃទី ២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានលុបចោលផ្នែកខ្លះនៃការហាមឃាត់មិនឱ្យប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនសង្ស័យ ហើយបានអនុញ្ញាតឱ្យសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយជនសង្ស័យ ទាក់ទងនឹងការអះអាងរបស់ជនសង្ស័យថាខ្លួនគឺជាជនក្រីក្រ និងសំណើសុំអត្ថប្រយោជន៍ពីគម្រោងជំនួយផ្នែកច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក[22]។ សហ

---

[19]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/5 *ដីកាសម្រេច និងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទឡើងវិញលើកទីពីរទាក់ទងនឹងសំណើសុំតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ១៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣("*ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទលើកទីពីរ*")។

[20]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/7 *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ (*"សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ")* កថាខណ្ឌ ៨៤។

[21]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/9 *សំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងសារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ២៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ("*សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*")។

[22]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/12 *ដីកាសម្រេចលើការប្រាស្រ័យទាក់ទងរវាងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ជាមួយជនសង្ស័យ* ថ្ងៃទី ២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។

ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានផ្អាកគម្រោងកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការដាក់ឯកសារដូចបានកំណត់នៅក្នុងដីកាសម្រេច ដោយរង់ចាំការសម្រេចលើបញ្ហាភាពក្រីក្រនេះ[23]។

១៤. នៅថ្ងៃទី ២ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៣ នៅពេលដែល អង្គភាពគាំពារការពារក្តី បានសម្រេចកំណត់លើឋានៈរបស់ជនសង្ស័យថាជាអ្នកក្រីក្រ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានលុបចោលការផ្អាកកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការដាក់ឯកសារស្តីពីលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ហើយបានអញ្ជើញ សហព្រះរាជអាជ្ញា ដាក់ការឆ្លើយតបទៅនឹង*សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*[24]។

១៥. នៅថ្ងៃទី ១១ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ បានដាក់*ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង (“ការឆ្លើយតប”)* [25]។

១៦. នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានដាក់*សំណើបន្ទាន់របស់មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍*(“*សំណើបន្ទាន់*”) ដោយក្នុងសំណើនេះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានតែងតាំង បានបញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានយុត្តាធិការលើបញ្ហាទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទេ[26] ។

---

[23] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[24] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ 003-D56/14 *ដីកាសម្រេចបន្តឡើងវិញនូវកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការដាក់ឯកសារស្តីពីបញ្ហាចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៅក្នុងការតំណាងផ្លូវច្បាប់របស់មាស មុត* ថ្ងៃទី ២ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៩-១០។

[25] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/15 *ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ១១ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៣ *(“ការឆ្លើយតប”)*។

[26] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/17 *សំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* ថ្ងៃទី ២៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ (“*សំណើបន្ទាន់*”)។

១៧. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា *សំណើបន្ទាន់* ត្រូវបានទទួលយកជាសារណាបន្ថែមស្តីពីបញ្ហាចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ហើយបាន អនុញ្ញាតឲ្យ សហព្រះរាជអាជ្ញា នូវពេលចំនួនប្រាំងថ្ងៃ ដើម្បីឆ្លើយតប[27] ។

១៨. នៅថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ *ការឆ្លើយតបទាក់ទងនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* (“*ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់*”)[28] ។

១៩. នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានដាក់ *សំណើរបស់មាស មុត សុំអនុញ្ញាតឆ្លើយតបទៅនឹង ចម្លើយតបទាក់ទងនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* (“*ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*”)[29]។

២០. នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អនុញ្ញាតឲ្យសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ឆ្លើយតបទៅនឹង*ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់*[30]។

---

[27]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/16 *ដីកាសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់មាស មុត ស្តីពីយុត្តាធិការរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក្នុងការសម្រេចលើទំនាស់ផលប្រយោជន៍* ថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣។

[28]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/16/1 *ការឆ្លើយតបទាក់ទងនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* ថ្ងៃទី ៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ (“*ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់*”)។

[29]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/16/2 *សំណើរបស់មាស មុត សុំអនុញ្ញាតឆ្លើយតបទៅនឹងការឆ្លើយតបទាក់ទងនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* ថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣។

[30]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/16/3 *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់មាស មុត សុំអនុញ្ញាតឆ្លើយតបលើបញ្ហាយុត្តាធិការ* ថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៣។

២១. នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានដាក់*ការឆ្លើយតបរបស់មាស មុត ទៅនឹងការឆ្លើយតបទាក់ទងនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* ("*ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*")[31]។

ខ. សង្ខេបអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសារណា

២២. *សំណើសុំបដិសេធ*របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និង *សារណា*របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ត្រូវបានដាក់មុនពេលមរណភាពរបស់ អៀង សារី។ នៅពេលដែលអៀង សារី ស្លាប់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យភាគីទាំងពីរ ដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសារណាបន្ថែមស្តីពីផលប៉ះពាល់ដោយសារការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈអង្គហេតុទាំងនេះមកលើបញ្ហាផ្សេងៗដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង *សំណើសុំបដិសេធ*[32] ។ បន្ទាប់ពីមានការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសារណាលើកទីពីរមក ទទ្បីករណ៍ដែលនៅប្រើប្រាស់បានក្រោយពីមរភាពរបស់ អៀង សារី ត្រូវបានសង្ខេបដូចខាងក្រោម៖.

I. សំណើសុំបដិសេធ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

២៣. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្នើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំបដិសេធការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដោយសារមូលហេតុដូចខាងក្រោម៖ ទីមួយ មានទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលអៀង សារី និងជនសង្ស័យ ត្រូវបានចោទថាបានទទួលខុសត្រូវ[33] ។ ទីពីរ អាចព្យាករណ៍ដោយសមហេតុផលថា ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុនេះនឹងបង្កើតឱ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍

---

[31] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/16/4 *ការឆ្លើយតបរបស់មាស មុត ទៅនឹងការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងសំណើបន្ទាន់របស់ មាស មុត ស្នើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំពិចារណាឡើងវិញថាតើខ្លួនមាន ឬក៏មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍* ថ្ងៃទី ២៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣។

[32] *ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទលើកទីពីរ* ទំព័រ ៦-៧។

[33] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៣៥-៤១។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៤៩-៥៣។

ជាច្រើនដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ប្រសិនបើសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នៅបន្តតំណាងឱ្យជនសង្ស័យ ព្រោះថាករណីយកិច្ច និងទំនាក់ទំនងរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងជាមួយ អៀង សារី ដែលបានស្លាប់ហើយនោះ នៅតែមានជាធរមាន[34]។ ទីបី ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទាំងនេះមានសក្ដានុពលអាចប៉ះពាល់ជាអចិន្ត្រៃយ៍ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ [35] ។ ទីបួន ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទាំងនេះ មិនបានផ្សះផ្សា ហើយក៏មិនអាចផ្សះផ្សាបានតាមរយៈការលះបង់សិទ្ធិដែលកូនក្ដីទាំងពីរបានចុះហត្ថលេខាដែរ ពីព្រោះថា អ្នកទាំងពីរមិនមានលក្ខណៈល្អឡើយខាងអង្គសេចក្ដី និងនីតិវិធី ហើយមិនអាចផ្សះផ្សាបានឡើយបន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ អៀង សារី [36] ។

ក. អត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងអៀង សារី ជាមួយជនសង្ស័យ

២៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ការចោទប្រកាន់អំពី“ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធ”មានអត្ថិភាពលើបីចំណុច[37] ។ ទីមួយ ទាំង អៀង សារី និងជនសង្ស័យ ត្រូវបានចោទថាមានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអំពើ ឬអំពើអកម្មព្រហ្មទណ្ឌដូចគ្នាទាក់ទងនឹងការដ្ឋានសាងសង់ព្រលានយន្តហោះកំពង់ឆ្នាំ ការចាប់ខ្លួន និងការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលកងពលលេខ ១៦៤ និងជនបរទេសនៅ ស-២១ ព្រមទាំងការវាយប្រហារយោធាលើដែនដីវៀតណាម [38] ។ ទីពីរ ទាំង អៀង សារី និងជនសង្ស័យ ត្រូវបានចោទថាបានចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដូចគ្នា [39] ។ ទីបី អៀង សារី និងជនសង្ស័យ ស្ថិតនៅក្នុងទំនាក់ទំនងមុខងារ និងឋានានុក្រមយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ព្រោះថា ជនសង្ស័យ

[34] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤២-៥០។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៥៧-៥៩។

[35] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៥២-៥៣។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧០-៧៧។

[36] *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧៨-៨៣។ *សូមមើលផងដែរ សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៥១។

[37] *សំណើសុំបដិសេធ* ផ្នែក VI កថាខណ្ឌ ៣៥-៤១។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៤៩-៥៣ និង ៥៧-៦២។

[38] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៣៥-៣៧។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៤៩-៥០។ ទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួនទាំងនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា សមាជិកចំនួន ៣៩៦នាក់នៃកងពលលេខ ១៦៤ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការបញ្ជារបស់ជនសង្ស័យ ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅ ស-២១។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៤៩ *ដោយដកស្រង់*សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ D427 *ដីកាដំណោះស្រាយ* ត្រង់កថាខណ្ឌ ៤២៤។

[39] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៣៨។ *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៤៩ និង៥១។

ក្នុងនាមជាលេខាកងពលលេខ ១៦៤ [40] រាយការណ៍ទៅ អៀង សារី ដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោល តាមរយៈ សុន សេន[41] ។ ក្នុងការគាំទ្រការអះអាងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិពឹងផ្អែកលើ ទូរលេខយោធាផ្សេងៗ និងសារទូរសព្ទសម្ងាត់មួយ[42]។

២៥. ដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាងបន្ថែមទៀតអំពីទំនាក់ទំនងតាមឋានានុក្រមរវាងអៀង សារី និងជនសង្ស័យ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ លើកឡើងពីបទសម្ភាសន៍មួយជាមួយជនសង្ស័យ ដោយក្នុងនេះបទ សម្ភាសន៍នេះ ជនសង្ស័យបានបញ្ជាក់ថា៖

> *"ប្រសិនបើអ្នកចង់ដឹងរឿងរ៉ាវគ្រប់យ៉ាងនៅក្នុងសម័យនោះ សូមទៅសួរ អៀង សារី ទៅ។ កុំសួរខ្ញុំ ឬមន្ត្រីមានឋានៈទាបៗផ្សេងទៀត។ អៀង សារី គឺជាអ្នកដឹកនាំ។ សម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំគ្មានបញ្ហាជាមួយនឹងតុលាការឡើយ។ ខ្ញុំនឹងនិយាយរឿងរ៉ាវសព្វយ៉ាង៖ អ្វីដែលខ្ញុំបានដឹង និងបានធ្វើ។ មន្ត្រីមានឋានៈទាបត្រូវតែគោរពបញ្ជា"*[43]។

ចុងក្រោយបំផុត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ រំឭកថា នៅក្នុង*ដីកាសម្រេច និងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទទាក់ទងនឹងសំណើសុំការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ("ដីកាសម្រេចថ្ងៃទី ១១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣")* សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានកត់សម្គាល់លើការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់ អៀង សារី នៅក្នុងការចរចាដោះលែងអ្នកនេសាទថៃដែលចាប់បានដោយមន្ត្រីកងពលលេខ ១៦៤ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការបញ្ជារបស់ជនសង្ស័យ[44] ។

---

[40] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៣៥ ដោយដកស្រង់សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1 *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា* ថ្ងៃទី ២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ត្រង់កថាខណ្ឌ ៤៣ និង ៥២។

[41] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៣៩-៤០។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៥០, ៥២, និង៦០។

[42] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤០។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៥២។

[43] *សំណើសុំបដិសេធ* ជើងទំព័រ ៧៧។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៤១ និង*ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៣១។

[44] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៥៣ *ដោយដកស្រង់*សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D56/3 *ដីកាសម្រេច និងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទទាក់ទងនឹងសំណើសុំតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ថ្ងៃទី ១១ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ២២។ នៅក្នុងដីកាសម្រេចនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពឹងផ្អែកលើឯកសារដូចខាងក្រោម៖ សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/1751 សារព័ត៌មាន ចំណងជើង "ទស្សនកិច្ចរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសថៃមកកម្ពុជា" សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារD108/28.222 សារព័ត៌មាន ចំណងជើង "កម្ពុជា យល់ព្រមដោះលែងអ្នកនេសាទថៃ" សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/928 (ឯកសារ D1.3.30.25 នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣) និងសំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/1752 ។

ខ. ការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍

២៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធនេះ បង្ហាញថា ប្រយោជន៍ផ្នែកច្បាប់របស់ជនសង្ស័យក្នុងការលើកឡើងពីវិធីការពារក្តីសំខាន់ៗរបស់ខ្លួន គឺផ្ទុយគ្នាជាសត្យានុម័តទៅនឹងប្រយោជន៍ដែលត្រូវបានលើកឡើងសម្រាប់ អៀង សារី នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នាទាំងស្រុង[45]។ ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា មិនត្រឹមតែអាចព្យាករណ៍បានទេ ប៉ុន្តែស្ទើរតែច្បាស់ថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាច្រើននឹងលេចចេញនៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេតដំណើរការទៅមុខ[46] ។ ជាពិសេស សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នឹងប្រឈមមុខបញ្ហាលំបាកទាក់ទងនឹងលទ្ធភាព និងឆន្ទៈស្វែងរកវិធីការពារក្តីណាមួយ៉ាង និងបង្ហាញកត្តាស្ថានសម្រាលណាមួយ៉ាង ព្រមទាំងបញ្ហាលំបាកទាក់ទងនឹងករណីយរបស់ខ្លួនក្នុងការលាតត្រដាងព័ត៌មានឯកសិទ្ធិ [47]។

i. គ្មានលទ្ធភាព និងគ្មានឆន្ទៈស្វែងរកវិធីការពារក្តីណាមួយ៉ាង រួមមាន ការសហការ និងការផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍សម្រាប់កត្តាស្ថានសម្រាលណាមួយ៉ាង

២៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា ករណីយរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី គឺនៅតែមាន ទោះបីជាក្រោយពេលមរណភាពរបស់គាត់ក៏ដោយ[48] ហើយ បញ្ជាក់ទៀតថា ចំណុចនេះនឹងរារាំង សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មិនឲ្យស្វះស្វែងរកវិធីការពារក្តីណាមួយ៉ាង តាងនាមឲ្យជនសង្ស័យ[49] ។ ដោយសារថាជនទាំងពីរនាក់ត្រូវបានចោទពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មដូចគ្នា និងមានប្រតិបត្តិការនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌឋានានុក្រម ទើប សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង តាងនាមឲ្យជនសង្ស័យ នឹងមិនអាចស្វះស្វែងរកវិធីការពារក្តីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងថ្នាក់លើរបស់គាត់ រួមទាំង អៀង សារី ផងដែរ[50]។

---

[45] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦២។

[46] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៥៧-៦២។ *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤២-៥០។

[47] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤២។

[48] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ១៥។

[49] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤៣-៤៤ និង ៤៧-៥០។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦២។

[50] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤៣។

២៨. ឧទាហរណ៍ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នឹងមិនអាចផ្តល់ប្រឹក្សាឯករាជ្យដល់ជនសង្ស័យ អំពីគោលការណ៍នៃការសហការជាមួយ អ.វ.ត.ក ពីព្រោះថា ប្រសិនបើធ្វើដូច្នេះ ពួកគាត់អាចរំលោភលើករណីយកិច្ចដែលនៅមានស្រាប់របស់ខ្លួនក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ ដោយសារឆ្លើយដាក់ អៀង សារី ដែលជាថ្នាក់លើរបស់ជនសង្ស័យ[51]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត អាចជាប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យដែលត្រូវបញ្ជាក់ថា គាត់បានអនុវត្តសកម្មភាពដោយសារការបង្ខិតបង្ខំ ឬដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថាតាមបញ្ជាថ្នាក់លើមកពីគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ដែល អៀង សារី ស្ថិតនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការនេះ ប៉ុន្តែ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងនឹងនៅតែមិនអាចតស៊ូមតិបែបនោះបានឡើយ ប្រសិនបើមិនបានរំលោភលើករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់របស់ខ្លួនជាមួយអៀង សារី[52]។

២៩. ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍ដែលជនសង្ស័យ បានបញ្ជាក់ថា "*អៀង សារី គឺជាអ្នកដឹកនាំ*" និងបានបង្ហាញថាអ្នកសម្ភាសន៍គាត់ បាននិយាយជាមួយគាត់ដើម្បី "*ដឹងរឿងរ៉ាវគ្រប់យ៉ាងនៅក្នុងសម័យនោះ*" ហើយជនសង្ស័យ ឆ្លើយដាក់ អៀង សារី ដោយផ្ទាល់ និងស្វះស្វែងឲ្យខ្លួនឯង រួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវណាមួយ[53]។ ផ្ទុយមកវិញ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បានស្វះស្វែងបញ្ជាក់ថា អៀង សារី "*មិនបានដឹងអ្វីទាំងអស់...ទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួនទណាម្នាក់*"[54]។ ដូច្នេះ មេធាវីរបស់អៀង សារី នឹងមានប្រយោជន៍ក្នុងការបង្អាប់ការអះអាងបែបនេះ។ប្រសិនបើការអះអាងបែបនេះគឺជាការពិត វានឹងឲ្យជនសង្ស័យរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ ហើយជួយការពារក្តីឬទឡ្ហីករណ៍អំពីបញ្ជាបញ្ជាថ្នាក់លើដូចមានខាងក្រោម[55]។

៣០. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ផងដែរថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បន្តការពារផលប្រយោជន៍របស់ អៀង សារី "ដែលការណ៍នេះនាំឲ្យប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ការអនុវត្តភារកិច្ច

---

[51] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤៩។

[52] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៤៧-៥០។

[53] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦១-៦២។

[54] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦២ *ដោយដកស្រង់* សំណុំរឿង ០០២ ឯលសារ E1/61.1 *ប្រតិចារឹក* ថ្ងៃទី ៩ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១២ ទំព័រ ២៦។

[55] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

ជាប់សន្ទារបស់ខ្លួនជាមួយជនសង្ស័យ"[56] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ គូសបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងពិធីបុណ្យសពរបស់ អៀង សារី សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង Michael Karnavas បានថ្លែងជាសាធារណៈថា គាត់"នៅជាប់ពាក់ព័ន្ធ"ជាមួយកូនក្តីរបស់គាត់ដែលបានស្លាប់ទៅ[57] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ក៏បញ្ជាក់ថា ក្រោយពីមរណភាពរបស់អៀង សារី សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងបានផ្សព្វផ្សាយគេហទំព័រមួយដែលមានបំណងបង្ហាញថា *"ការអនុវត្តបច្ចុប្បន្ន...របស់ អ.វ.ត.ក ដែលគាបសង្កត់លើការដាក់សារណាររបស់ក្រុមការពារក្តី... មិនឱ្យលោក អៀង សារី ទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌* [58]។ បើពិចារណាទៅលើអង្គហេតុទាំងនេះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នឹងមិនអាចផ្តល់យោបល់ជូន ជនសង្ស័យ ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍រក្សាការសម្ងាត់នៃការស៊ើបអង្កេតបានទេ ប្រសិនបើមិនបានប៉ះពាល់ដល់ករណីយកិច្ចដែលគាត់នៅមានក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី និងប្រសិនបើមិនបានប៉ះពាល់ដល់ការយល់ឃើញអំពីសច្ចភាពនៃការអះអាងដែលបានធ្វើឡើងនៅលើគេហទំព័ររបស់ក្រុមការពារក្តី[59]។ ដូច្នេះ ទំនាស់ផលប្រយោជន៍មួយកើតឡើងដោយសារសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនខាងកេរ្តិ៍ឈ្មោះវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួន ករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី និងការជាប់ពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់ខ្លួនជាមួយអៀង សារី ដែលបានស្លាប់ទៅ[60] ។

ii. ការលាតត្រដាងព័ត៌មានសម្ងាត់ដែលផ្តល់ឱ្យដោយ អៀង សារី

៣១. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថែមទៀតថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នៅតែបន្តជាប់ករណីយកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់ឱ្យអៀង សារី ទោះបីក្រោយពេលមរណភាពរបស់គាត់ក៏ដោយ[61]។ បើពិចារណាទៅលើ"ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នា"រវាងសំណុំរឿងទាំងពីរនោះ គឺ"អាចព្យាករណ៍

[56] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦៥។

[57] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[58] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦៦។

[59] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦៨។

[60] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦៥-៦៨។

[61] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៨។

ទុកជាមុន... សមហេតុផល”ថា ព័ត៌មានសម្ងាត់ដែល អៀង សារី បានផ្តល់ជូនសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អាចត្រូវប្រើប្រាស់ឲ្យខាតប្រយោជន៍របស់អៀង សារី ឬចំណេញប្រយោជន៍ក្នុងការការពារក្តីជនសង្ស័យ នៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលផលប្រយោជន៍របស់ អៀង សារី និងជនសង្ស័យមានភាពផ្ទុយគ្នាជាសត្យានុម័ត[62]។ នេះនឹងបង្កើតឲ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ធ្ងន់ធ្ងរនៅពេលដែលតំណាងជនសង្ស័យ[63]។

គ. ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទាំងនេះមិនអាចលះបង់ទេដោយសារប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ

៣២. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍រៀបរាប់ខាងលើ មិនអាចលះបង់បានទេ ដោយសារអាចប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការនៅ អ.វ.ត.ត [64] ។ ជាពិសេស សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា៖

i) ផលប៉ះពាល់ជាអចិន្ត្រៃយ៍ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលនឹងកើតឡើងប្រសិនបើជនសង្ស័យនិងជនជាប់ចោទមិនទទួលបានមេធាវីឯករាជ្យ ដែលអាចការពារក្តីឲ្យបានពេញលេញ តាងនាមឲ្យខ្លួន[65]។

ii) ផលប៉ះពាល់នឹងកើតឡើង ពីព្រោះថា ជនសង្ស័យ ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កំណត់អត្តសញ្ញាណថាជាសាក្សីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ហើយជនសង្ស័យនៅតែជាសាក្សីសក្តានុពលនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ដែលនឹងរួមមានការចោទប្រកាន់ត្រួតស៊ីគ្នាជាមួយនឹងវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣[66]។ មានហានិភ័យដែលថា សេចក្តីអះអាងឬភស្តុតាងពីមុនរបស់ជនសង្ស័យ អាចប្រើប្រាស់ដើម្បីឆ្លើយដាក់ថ្នាក់ដឹកនាំមជ្ឈិម ដោយផ្ទុយទៅនឹងប្រយោជន៍របស់អៀង សារី[67]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ក្នុងនាមជាមេធាវីតំណាងជនសង្ស័យ

---

[62] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៦៣។

[63] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[64] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧០។

[65] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧០-៧២។.

[66] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧៣។

[67] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៣៣។

នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នឹងមានលទ្ធភាពទៅជួប និងមានឥទ្ធិពលទៅលើសាក្សីណាម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿងណាមួយដែលពួកគាត់ មានប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន និងវិជ្ជាជីវៈនៅពេលចេញលទ្ធផល[68]។

iii) អង្គហេតុដែលថាជនសង្ស័យ បានជូនដំណឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អំពីការសម្រេចរបស់គាត់នៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប បង្ហាញថា ការសម្រេចនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីកាត់បន្ថយលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍[69]។ តាមវិធីនេះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់រួចហើយដល់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២, ០០៣ និង ០០៤[70] ។ ជាងនេះទៀត "ការយល់ឃើញដ៏លើសលុប"ដែលថា ជនសង្ស័យបានធ្វើសេចក្ដីសម្រេចនេះដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់មេធាវីរបស់ខ្លួន ជាជាងប្រយោជន៍របស់គាត់នោះ នឹងកាត់បន្ថយជំនឿជាសាធារណៈមកលើ អ.វ.ត.ក និងប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ[71]។

៣៣. យោងតាមសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានឱ្យដឹងថា ការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងនាំឱ្យមានហានិភ័យប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដោយផ្អែកលើជំនួយផ្ដល់មេធាវីមិនមានប្រសិទ្ធភាព[72]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត បើពិចារណាលើភាពមិនគ្រប់គ្រាន់នៃការលះបង់សិទ្ធិ ប្រសិនបើជនសង្ស័យដកការយល់ព្រមរបស់គាត់វិញ គាត់នឹងអាចពន្យារពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបានច្រើនខណៈដែលរង់ចាំការតែងតាំងមេធាវី ថ្មី[73]។ ដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គួរតែបដិសេធមិនបញ្ជាក់ពីការតែងតាំងនេះ ដែលជាផ្នែកមួយនៃអំណាចមានស្រាប់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីការពារប្រយោជន៍របស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងនាមជាស្ថាប័នមួយ[74]។

---

[68] *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧៣-៧៤ និង *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។

[69] *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧៦។

[70] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[71] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[72] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៥១ និង ៥៣។

[73] *សំណើសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៥៣។

[74] *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧០-៧៧។

ឃ. ការលះបង់សិទ្ធិ មានវិការៈ និងមិនអាចផ្សះផ្សារបាន

៣៤. ជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនយល់ស្របថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ មិនអាចផ្សះផ្សាបានទេ នោះការលះបង់សិទ្ធិពីក្រុមការពារក្តី គឺមានលក្ខណៈទូទៅ និងទូលំទូលាយពេកមិនអាចបង្ហាញពីការយល់ព្រមដែលបានធ្វើឡើងដោយទទួលបានព័ត៌មានពេញលេញឡើយ[75]។ ការតែងតាំងសហមេធាវីដោយគ្មានការលះបង់សិទ្ធិសមស្រប នឹងមិនអាចជំទាស់បានឡើយទៅលើការប្តឹងតវ៉ាអំពីជំនួយគ្មានប្រសិទ្ធភាពពីមេធាវី។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ក្រោយពីមរណភាពរបស់អៀង សារី ការលះបង់សិទ្ធិរបស់គាត់ លែងផ្សះផ្សាបានហើយ[76]។

II. សារណា និងសារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង

៣៥. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើលក្ខណៈជាសារវ័ន្តនៃសិទ្ធិទទួលបានមេធាវីតាមជម្រើសរបស់ខ្លួន បន្ទាប់មក ជំទាស់ទៅនឹងអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងការចោទប្រកាន់អំពីការប្រព្រឹត្តរបស់ អៀង សារី និង មាស មុត និងអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន[77]។ នៅក្នុង *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* សហមេធាវី ក៏ជំទាស់ទៅលើការបញ្ចូលទន្នីករណ៍ "ប្រលោមលោក"នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ" ទាក់ទងនឹងការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ជំនឿទុកចិត្តសាធារណៈមកលើ អ.វ.ត.ក និងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ ដោយបញ្ជាក់ថាការបញ្ចូលទន្នីករណ៍នោះគឺហួសពីក្របខ័ណ្ឌនៃដីកាសម្រេចលើកាលកំណត់កាលបរិច្ឆេទលើកទី ២[78]។

---

[75] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៧៨-៧៩។

[76] *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ* កថាខណ្ឌ ៨៣។

[77] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១ កថាខណ្ឌ ៤៥។ *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៥៣។

[78] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១។

00968692

ក. គ្មានទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានចោទ

៣៦. ទាក់ទងនឹងអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងរឿងក្ដីរបស់អៀង សារី និង ជនសង្ស័យ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ឆ្លើយថា ខ្លួនបានស្វែងរកយ៉ាងស្វិតស្វាញនូវវិធីការពារក្ដីដែល បង្ហាញថា អៀង សារី គ្មានការជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង ស-២១ ឬបញ្ហាការពារជាតិ ដូចដែលអាចរក ឃើញតាមរយៈការសួរដេញដោលរបស់ខ្លួនទៅលើ ឌុច និង David Chandler នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[79] ។ អៀង សារី និងជនសង្ស័យ បញ្ជាក់ថា ពួកគាត់ "គ្មានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នា ឬដឹងពីតួនាទីគ្នា ឬការប្រព្រឹត្តដែលបានចោទនោះទេ។ តួនាទី មុខងារ និងការប្រព្រឹត្តរបស់ពួកគាត់ គឺនៅដោយឡែកពី គ្នា ដាច់ពីគ្នា និងខុសគ្នាពីឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩[80] ។ ដូច្នេះ គ្មានកូនក្ដីណាម្នាក់ ពឹងផ្អែក ឬបានពឹងផ្អែកទៅលើក្រុមការពារក្ដីដែលនឹងឆ្លើយដាក់កូនក្ដីផ្សេងទៀតទេ[81]។

៣៧. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថែមទៀតថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានបញ្ជាក់ បង្ហាញពីអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងមុខងារ និងឋានានុក្រមយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាង អៀង សារី ជាមួយ ជនសង្ស័យ[82]។ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម មានសមាជិកប្រហែល ៣០ នាក់ ហើយជួបប្រជុំគ្នា ៦ខែម្ដង[83] ហើយគ្មានភស្តុតាងបង្ហាញថា អៀង សារី និងជនសង្ស័យ មានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នា ក្នុងនាមជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមដែរ[84]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត អង្គហេតុដែលថា ឈ្មោះ របស់អៀង សារី មាននៅក្នុងឯកសារដូចដែលបានចម្លងនៅលើទូរលេខ ឬសេចក្ដីរាយការណ៍នោះ គឺមិនមែនជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា គាត់ពិតជាទទួលបានឯកសារទាំងនោះទេ[85]។ ភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំ រឿង ០០២ បង្ហាញថា ទូរលេខទាំងអស់ ត្រូវបានផ្ញើជូនទៅ ប៉ុល ពត ដែលនៅពេលនោះគឺជា អ្នកសម្រេចថាតើបុគ្គលណានឹងទទួលបានឯកសារទាំងនោះពិតប្រាកដ[86]។

---

[79] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៧។

[80] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[81] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣២។

[82] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៩។

[83] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣០។

[84] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[85] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៩-៣០ និង៤៣។

[86] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៩។

៣៨. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏ជំទាស់ទៅនឹងការដកស្រង់សម្ដីទាក់ទងនឹងអៀង សារី ដែលសារព័ត៌មានមួយ បានដកស្រង់ពីជនសង្ស័យ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានប្រើជាមូលដ្ឋាន[87]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អះអាងថា "[មិន]គប្បីត្រូវថ្លឹងថ្លែង ឬពិចារណាឲ្យបានដិតដល់ទៅលើការដកស្រង់សេចក្ដីមួយចំនួនពីសារព័ត៌មានដែលមានការចុះកាលបរិច្ឆេទ ជាពិសេសពេលដែលមិនដឹងប្រាកដពីការដកស្រង់សេចក្ដីទាំងអស់" រួមមានការណ៍ដែលមិនដឹងពី "អ្វីដែលបានលើកឡើង មិនដឹងពីបរិបទ និងមិនដឹងមូលហេតុ[88]។

៣៩. ទាក់ទងនឹងឯកសារដែលបានលើកឡើងនៅក្នុង*ដីកាសម្រេចថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣* ដែលសំដៅលើសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ដែលគេចោទថាអៀង សារី បានធ្វើឡើងទាក់ទងនឹងការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់អ្នកនេសាទថៃនោះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា សេចក្ដីថ្លែងការណ៍ទាំងនោះមានតម្លៃភស្តុតាងតិចតួច ពីព្រោះថាវាគ្មានកំណត់សម្គាល់បង្ហាញពីភាពគួរឲ្យជឿជាក់ ភាពត្រឹមត្រូវ ភាពគួរឲ្យទុកចិត្ត ឬពេញលេញឡើយ[89]។ គ្មានការបង្ហាញពីកាលបរិច្ឆេទ និងទីកន្លែងដែលអៀង សារី បានធ្វើសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ដែលបានចោទទាំងនោះឡើយ[90]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ទាំងអត្ថបទសង្ខេបព័ត៌មាន និងអត្ថបទសារព័ត៌មាននោះ មិនមានការបង្ហាញទាក់ទនឹងអ្នកនិពន្ធអត្ថបទទាំងនោះឡើយ ដូច្នេះមិនអាចឲ្យជនសង្ស័យ អនុវត្តសិទ្ធិតទល់ដេញដោលបានឡើយ[91]។ ទោះបីជាសន្មតថា អៀង សារី អាចបានទាក់ទងរដ្ឋាភិបាលថៃក៏ដោយ ក៏គ្មានអ្វីអាចទទួលបានក្រៅពីអង្គហេតុតែមួយគត់ដែលថាគាត់អាចបញ្ជូនសារមួយដោយសារតួនាទីរបស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះ[92]។ ចុងក្រោយបំផុត សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ឯកសារទាំងនេះ មិនបញ្ជាក់ថា គាត់ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចណាមួយឡើយ[93]។

---

[87] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣៥។

[88] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[89] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣១។

[90] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[91] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[92] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[93] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

ខ. គ្មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍

៤០. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា ទឡ្ហីករណ៍ដែលបានលើកឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ គឺជាការស្មានទាំងស្រុង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនមានការយល់ឃើញពីយុទ្ធសាស្ត្ររបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក្នុងការការពារជនសង្ស័យ ហើយគាត់គ្រាន់តែ "បង្កើតការយល់ឃើញ"តែប៉ុណ្ណោះ[94] ។

គ. លទ្ធភាព និងឆន្ទៈស្វែងរកវិធីការពារក្តីណាមួយ៉ាង រួមទាំងការសហការ និងកត្តាស្ថានសម្រាលណាមួយ៉ាង

៤១. ទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពសហការជាមួយនឹងតុលាការ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា ជនសង្ស័យ *"ត្រូវបានជូនដំណឹងពេញលេញអំពីចំណុចវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាននៃការសហការនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣...។ ដោយមានការយល់ដឹង និងពិចារណាពេញលេញ ហើយបន្ទាប់ពីទទួលបានយោបល់ប្រឹក្សាដំបូងពីអង្គភាពគាំពារការពារក្តី ក្រោយមក ពីក្រុមការពារក្តី [...] គាត់បានចុះហត្ថលេខាលើការជូនដំណឹងទាមទារសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប"*[95] ។ ដូច្នេះ ការពិចារណារបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលថាការសហការរបស់ឌុច គឺជាកត្តាស្ថានសម្រាលមួយនោះ គឺមិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ឡើយ[96]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ជនសង្ស័យ មានបំណងជំទាស់ទាំងស្រុងទៅនឹងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងគាត់ និងបង្ហាញការពារក្តីដ៏រឹងមាំ[97]។ ទាំង អៀង សារី និងជនសង្ស័យ បញ្ជាក់ថា គ្មានទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមរវាងពួកគាត់ឡើយ ដែលឲ្យជនសង្ស័យអាចផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍អំពីការបង្ខិតបង្ខំ ឬការបញ្ជាថ្នាក់លើទាក់ទងនឹងអៀង សារី[98]។

---

[94] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣៣។

[95] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣៩។

[96] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣៧។

[97] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[98] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤១។

៤២. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏បញ្ជាក់ថា មានឧទាហរណ៍ជាច្រើន ដែលមេធាវីការពារក្តី បានតំណាងកូនក្តី នៅក្នុងរឿងក្តីដែលមានទំនាក់ទំនងអង្គហេតុ នៅសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី ("ICTY") ដូចជា ការជំនុំជម្រះរឿងក្តី Srebrenica[99] ។

៤៣. បន្ថែមពីនេះទៀត សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏បញ្ជាក់ថា ទឡ្ហីករណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិអំពីការចូលរួមរបស់លោក Karnavas នៅក្នុងពិធីបញ្ចុះសពរបស់អៀង សារី និងគេហទំព័រសាធារណៈដែលបង្កើតឡើងដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង គឺជាការវាយប្រហារលក្ខណៈទស្សនៈបុគ្គលដែលគ្មានមូលដ្ឋាន[100]។ ការចូលរួមរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបានរាយការណ៍ដោយសារព័ត៌មាន គ្រាន់តែបង្ហាញពីការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក និងបង្ហាញពីកម្រិតនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត ដែលសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្តល់ជូនកូនក្តីរបស់ខ្លួន[101]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏បញ្ជាក់ទៀតថា ជាគោលការណ៍បឋម គេហទំព័ររបស់ខ្លួន ដែលបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ២០០៩ ក្នុងគោលបំណងចង់មានតម្លាភាពនោះ គឺគ្រាន់តែជាឧបករណ៍ស្រាវជ្រាវមួយតែប៉ុណ្ណោះ។ ទោះបីជាវាមានអត្ថបទ និងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានមួយចំនួនក៏ដោយ ក៏គេហទំព័រនេះមិនមែនតស៊ូមតិ តាងនាមឲ្យអៀង សារី ដែរ[102]។

ឃ. ការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានសម្ងាត់

៤៤. ទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ នូវព័ត៌មានសម្ងាត់ទទួលបានពីអៀង សារី សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា គ្មានកូនក្តីម្នាក់ណា មានព័ត៌មានដែលអាចប៉ះពាល់ដល់កូនក្តីម្នាក់ទៀតឡើយ ហើយការស្មានអំពីបញ្ហានេះ មិនគួរបង្កើតជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង[103]។ ទោះថាករណីយកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់អាចប៉ះពាល់ដល់ករណីយកិច្ចរបស់មេធាវីណាម្នាក់ចំពោះកូនក្តីផ្សេងទៀតក៏ដោយ ក៏

---

[99] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣៧។

[100] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៩-៣២ និងកថាខណ្ឌ ៣៥។

[101] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣០។

[102] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣១-៣២ និង ៣៥។

[103] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣៥។

00968696

វាមិនប្រាកដជាមានន័យថារឿងនេះនឹងតែងតែកើតឡើងដូច្នេះឡើយ [104]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានយុទ្ធសាស្ត្ររឿងក្តីដែលបានប្រើប្រាស់ដើម្បីការពារទាំងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មានមូលដ្ឋានហួសពីសុទ្ធចិត្តដើម្បីបញ្ជាក់ថា គ្មានព័ត៌មានដែលទទួលបានពីកូនក្តីណាម្នាក់នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ឲ្យប៉ះពាល់ដល់កូនក្តីម្នាក់ទៀតឡើយ[105]។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ជនសង្ស័យ នឹងទទួលបានប្រយោជន៍ពីបទពិសោធន៍ និងការយល់ដឹងរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អំពីហេតុការណ៍ជាប់ពាក់ព័ន្ធ[106]។

ង. នឹងគ្មានការប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ

៤៥. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានធ្វើការបញ្ជាក់អះអាងជាលក្ខណៈសម្មិតកម្មតែប៉ុណ្ណោះថាតើ ការតំណាងពេលមុនឲ្យអៀង សារី មាន ឬក៏មិនមានហានិភ័យខ្លាំងអាចប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ជនសង្ស័យ[107] ថាតើសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នឹងព្យាយាមដាក់ឥទ្ធិពលទៅលើជនសង្ស័យ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០២ ឬអត់[108] និងថាតើ ជនសង្ស័យ នឹងទទួលបាន ឬក៏មិនទទួលបានការពារក្តីដ៏ខ្លាំងក្លាពីសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង[109]។

៤៦. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏ជំទាស់ទៅនឹងជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានអនុវត្តដោយគ្មានក្រមសីលធម៌ និងបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ ដោយសារបានជូនដំណឹងទៅ ជនសង្ស័យ អំពីសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌[110]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា ជនសង្ស័យ មានសិទ្ធិអនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប[111]។ ដូច្នេះ មិនសមស្របដែលបង្ហាញថា កិច្ចការរដ្ឋបាល

---

104 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៧-១១។

105 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១៨។

106 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១៩។

107 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២០។

108 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤៥-៤៦។

109 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤១។

110 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤៨-៤៩។

111 *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤២-៤៥, ៤៨-៤៩ និង ៥៣។

00968697

តុលាការ ត្រូវបានស្ថិតនៅក្នុងសភាពគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារជនសង្ស័យត្រូវបានផ្តល់ប្រឹក្សាឱ្យប្រើប្រាស់សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ហើយបានពិតជាបានប្រើប្រាស់សិទ្ធិនោះ[112]។

៤៧. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ចាត់ទុកថាជាការចោទប្រកាន់ដែលគ្មានមូលដ្ឋានចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា ជនសង្ស័យមិនគួរមានមធ្យោបាយយុទ្ធវិធីដើម្បីពន្យារពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[113]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានចូលរួមក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឬនឹងចូលរួមក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ក្នុងរបៀបយុទ្ធវិធីណាមួយម្យ៉ាងដែលអាចមានមន្ទិល ឬគ្មានក្រមសីលធម៌ឡើយ[114]។

ច. សុពលភាពនៃការលះបង់សិទ្ធិ

៤៨. ចុងក្រោយបំផុត សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ការលះបង់សិទ្ធិដែល អៀង សារី និងជនសង្ស័យ ទទួលបាន គឺមានសុពលភាព ហើយការតវ៉ារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងសុពលភាពនៃការលះបង់សិទ្ធិទាំងនេះ គឺពឹងផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការប្រមាណ និងការស្មាន[115]។ ការលះបង់សិទ្ធិ តាមលក្ខណៈរបស់វា គឺមិនមានអង្គហេតុច្បាស់លាស់អំពីរឿងក្តីណាមួយ ឬអំពីអ្វីដែលបានពិភាក្សាពិតប្រាកដឡើយ[116]។ វាអាស្រ័យទៅលើ មេធាវី ក្នុងការផ្តល់យោបល់ពេញលេញទៅឱ្យកូនក្តី អំពីបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធនៃការយល់ព្រមទទួលយកតំណាងមេធាវី ហើយរឿងនេះបានធ្វើរួចហើយនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ[117] ។

---

[112] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤៨។

[113] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤៤។

[114] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[115] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤២ និង*សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៥០-៥២។

[116] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៥០។

[117] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ* និង*សូមមើលផងដែរ សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៥។

៤៩. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ទទួលស្គាល់ថា អាជ្ញាធរតុលាការ ត្រូវតែជឿជាក់ថា លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យណាម្យ៉ាងត្រូវបានអនុវត្តមុនពេលទទួលយកការលះបង់សិទ្ធិ[118]។ ប៉ុន្តែ តាមទឡ្ហីករណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មេធាវីណាម្នាក់របស់ជនសង្ស័យ នឹងត្រូវលាតត្រដាងព័ត៌មានឯកសិទ្ធិទាក់ទងនឹងខ្លឹមសារនៃការតំណាងកូនក្តី ឬមេធាវីនោះ នឹងត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានអំពីយុទ្ធសាស្ត្ររបស់គាត់ដើម្បីធ្វើឲ្យអាជ្ញាធរតុលាការជឿជាក់[119]។ លក្ខខណ្ឌ"*ចម្លែក*"នេះ មិនមែនជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ឡើយ[120] ។

៥០. បន្ថែមពីលើនេះទៀត សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា គ្មានលក្ខខណ្ឌតម្រូវតាមនីតិវិធីនៅ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវណែនាំកូនក្តីណាម្នាក់ ទៅរកយោបល់ប្រឹក្សាឯករាជ្យមុនពេលលះបង់សិទ្ធិអំពីទំនាស់ណាមួយឡើយ[121]។ ប្រធានអង្គភាពគាំពារការពារក្តី បានពិភាក្សាការតែងតាំង និងការលះបង់សិទ្ធិនេះជាមួយជនសង្ស័យ[122]។

៥១. ទាក់ទងនឹងទឡ្ហីករណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ដែលថា ការលះបង់សិទ្ធិរបស់អៀង សារី មិនគ្រប់គ្រាន់ ដោយសារមរណភាពរបស់គាត់នោះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា ជំហរនេះមិនមានការគាំទ្រតាមច្បាប់ជាធរមានទេ[123]។ ការស្មានថាសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងនឹងចាំបាច់ត្រូវស្នើសុំការណែនាំបន្ថែមទៀតពីអៀង សារី គឺជាមូលដ្ឋានមិនគ្រប់គ្រាន់ដែលប្រកាសថាការលះបង់សិទ្ធិបច្ចុប្បន្ននេះ គ្មានសុពលភាព ឬមិនគ្រប់គ្រាន់[124]។

---

[118] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៧។

[119] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[120] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[121] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ២៨។

[122] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៥១។

[123] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៥២។

[124] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

III. ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ

៥២. នៅក្នុង*ការឆ្លើយតប* សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ[125] បញ្ជាក់ថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ប្រើប្រាស់ការតេស្តពិនិត្យបែបអត្តនោម័តនៅក្នុងរឿងក្តី "*ដោយតវ៉ាថាទំនាស់ផលប្រយោជន៍នឹងមិនកើតមានឡើងឡើយឲ្យតែគេបានពិចារណាថាខ្លួនឯងពេញចិត្តថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ពិតជាមិនមាន និងឲ្យតែអះអាងផ្ទាល់ថា ទំនាស់នោះនឹងមិនកើតមាន*"[126]។

៥៣. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានអះអាងថា គ្មានហានិភ័យអាចមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ឡើយ ដោយផ្អែកលើទ្រឹស្តីយុទ្ធសាស្ត្ររឿងក្តី ដែលជនសង្ស័យ និងអៀង សារី បានណែនាំមេធាវី ឲ្យបន្តនីតិវិធីទៅមុខ។ ទាក់ទងនឹងការអះអាងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ អង្កេតថា ទ្រឹស្តីយុទ្ធសាស្ត្ររឿងក្តី ជារឿយៗវិវត្តនៅពេលដែលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដំណើរការទៅមុខ[127]។ បើពិចារណាទៅលើភាពជិតស្និទ្ធនៃទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមរវាងអៀង សារី ជាមួយជនសង្ស័យ ឃើញថា ប្រយោជន៍របស់ពួកគាត់ គឺអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា មានភាពផ្ទុយគ្នា ឬនឹងមានភាពផ្ទុយគ្នានៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ[128]។ ទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគាត់ក៏ជិតស្និទ្ធដូច ឬជិតស្និទ្ធជាងទំនាក់ទំនងរវាងចុងចោទនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររឿងក្តីរបស់តុលាការ ICTY ដែលក្នុងរឿងក្តីនេះ មេធាវីត្រូវបានហាមឃាត់ ដោយសារទំនាស់ផលប្រយោជន៍[129]។

៥៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ ជំទាស់ទៅនឹងការលើកឡើងរបស់ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់ចែងអំពីការអនុវត្តរបស់តុលាការ ICTY នៅក្នុងការតែងតាំងមេធាវីការពារក្តី[130]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ខកខានមិនបានបែងចែកឲ្យដាច់ស្រលះរវាងរឿងក្តីរបស់តុលាការ ICTY ដែលមេធាវីការពារក្តី ពីមុនធ្លាប់ធ្វើជាសមាជិក

---

[125] ឥឡូវនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ Nicholas KOUMJIAN ត្រូវបានតែងតាំងជា សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។

[126] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៦ *ដោយដកស្រង់*កថាខណ្ឌ ១៧ នៃ*សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*។

[127] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ១១។

[128] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ១៣។

[129] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[130] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ១៥។

រដ្ឋអាជ្ញា ជាមួយនឹងរឿងក្តីផ្សេងៗដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងមេធាវីការពារក្តី តំណាងកូនក្តីច្រើននាក់ដែលត្រូវបានចោទបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះចំពោះអង្គហេតុស្រដៀងគ្នា[131]។ បទដ្ឋានភស្តុតាងនៅក្នុងរឿងក្តីទីមួយគឺមានកម្រិតទាបសមហេតុផលជាងបទដ្ឋានភស្តុតាងនៅក្នុងរឿងក្តីស៊ីណារីយ៉ូទីពីរ ដែលទាក់ទងនឹងមេធាវីការពារក្តីតំណាងកូនក្តីច្រើននាក់[132] ។

៥៥. សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយបញ្ជាក់ឡើងវិញថា ប្រសិនបើទំនាស់ផលប្រយោជន៍មិនត្រូវបានដោះស្រាយនៅដំណាក់កាលនេះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទេ នោះកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការអាចត្រូវប៉ះពាល់ជាអចិន្ត្រៃយ៍[133]។ វានឹងប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីសម្រេចណាមួយរបស់ជនសង្ស័យ ក្នុងការផ្តល់ភស្តុតាងជូនសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[134]។ ក៏មានហានិភ័យផងដែរថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អាចដកខ្លួននៅដំណាក់កាលណាមួយនៃការស៊ើបអង្កេតដោយសារទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដូច្នេះនឹងពន្យារពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី[135]។

IV.សំណើបន្ទាន់

៥៦. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា *ដីកាសម្រេចលើញត្តិ និងសារណាបន្ថែមស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងការមានមេធាវី* [136] ចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មានចំណុចអង្គច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតលើការចោទប្រកាន់

---

[131] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ១៧។

[132] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ១៧-១៨។

[133] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៣៣។

[134] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។

[135] *ការឆ្លើយតប* កថាខណ្ឌ ៣១។

[136] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ D122/6 *ដីកាសម្រេចលើញត្តិ និងសារណាបន្ថែមស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងការមានមេធាវី* ថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣។

អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ដែលសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងមិនបាន ទទួលនៅពេលដែលដាក់សារណារបស់ខ្លួន[137]។

៥៧. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អះអាងថា តាមរយៈដីកាសម្រេចនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់ថាបញ្ហាទាក់ទងនឹងទំនាស់គឺស្ថិតនៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់អង្គភាពគាំពារ ការពារក្ដី ហើយដំណោះស្រាយនេះ ត្រូវបានគាំទ្រដោយច្បាប់កម្ពុជា និងបារាំង[138]។

៥៨. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា អាជ្ញាធរសមស្របសម្រាប់សម្រេចលើទំនាស់ផល ប្រយោជន៍ គឺអង្គភាពគាំពារការពារក្ដី និងគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា(“គណៈមេធាវី”) ដែលបានសម្រេចរួចហើយថា គ្មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទេ[139]។ អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី នៅតែរក្សា សមត្ថកិច្ចពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន ទាក់ទងនឹងមេធាវី ហើយប្រសិនបើ អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី បានពិចារណាថាទំនាស់ផលប្រយោជន៍ បានប៉ះពាល់ដល់ការតំណាងផ្លូវ ច្បាប់នោះ “អង្គភាពគាំពារការពារក្ដីនឹងបានចាត់វិធានការហើយ” [140]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់ តាំង ក៏បញ្ជាក់ថា ស្ថាប័នសមត្ថកិច្ចដោះស្រាយបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដែលមានយុត្តាធិការលើបញ្ហាទាក់ទង នឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ គឺអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[141]។

៥៩. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរ ជាតិ បានសម្រេចថាខ្លួនមានយុត្តាធិការលើទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់មេធាវី ដោយក្នុងដីកាសម្រេច នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ពឹងផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រតុលាការបារាំង ដែលមិនអាចអនុវត្ត បាននៅ អ.វ.ត.ក ហើយយុត្តិសាស្ត្រនោះក៏ពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពមួយដែលខុសពីរឿងក្ដីបច្ចុប្បន្ន[142]។

---

137 *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ២។

138 *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ២៦-២៧៖ “ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី ត្រូវពិនិត្យ និងដោះស្រាយបញ្ហាទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្ត វិជ្ជាជីវៈច្បាប់” ដោយដកស្រង់មាត្រា ១៩ នៃ *ច្បាប់ស្ដីពីលក្ខន្តិកៈគណៈមេធាវី ឆ្នាំ ១៩៩៥*។

139 *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៥ និង ២៨។

140 *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ២៩។

141 *សំណើបន្ទាន់* ទំព័រ ១ និងកថាខណ្ឌ ២៧ និង ៣១។

142 *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៣០-៣១ និង France, Cour d’Appel de Pau, 1ère Chambre ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៨។

៦០. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បញ្ជាក់ថា គ្មានរបៀបនីតិវិធីមួយណាដែលបានបង្ហាញដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនុញ្ញាតឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានយុត្តាធិការលើទំនាស់ផលប្រយោជន៍ឡើយ[143]។ ទាក់ទងនឹងការទទួលយក*សំណើសុំបដិសេធ* ជាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃវិធានផ្ទៃក្នុង ១១(៦) សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ដូចដែលសម្រេចដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ វិធានផ្ទៃក្នុង ៧៤(២) គ្រាន់តែផ្ដល់សិទ្ធិឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា ប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌ និងផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ទៀតថា វិធានផ្ទៃក្នុង ១១(៦) ផ្ដល់សិទ្ធិឱ្យប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ឱ្យទៅតែចុងចោទណាដែលការអះអាងថាខ្លួនជាជនក្រីក្រត្រូវបានបដិសេធតែប៉ុណ្ណោះ[144]។ ទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពទទួលយក*សំណើសុំបដិសេធ* ជា "សំណើសេរី" សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ថា សហព្រះរាជអាជ្ញា គួរត្រូវបានដាក់កំហិតមិនឱ្យធ្វើសំណើបែបនោះឡើយក្នុងករណីដែលសំណើទាំងនោះមិនជាប់ទាក់ទងនឹងរឿងក្ដី ឬការស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌដែលកំពុងបន្តដំណើរការ[145]។

៦១. នៅក្នុងសារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ទទួលបន្ទុកការតែងតាំងមេធាវី ហើយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានយុត្តាធិការបដិសេធការសម្រេចរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដីឡើយ[146]។

V. ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងសំណើបន្ទាន់

៦២. នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ ក.ស.ព ទៅនឹង*សំណើបន្ទាន់* សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អនុវត្ត *"យុត្តាធិការក្នុងការប្ដឹងតវ៉ាបានទាំងស្រុងលើការកំណត់បែបបទរដ្ឋបាលរបស់ផ្នែកគាំពារការពារក្ដី ទាក់ទងនឹងការចាត់តាំងមេធាវីការពារក្ដី"*[147] ។ សហព្រះរាជ

---

[143] *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៣២-៤១។

[144] *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៣៣-៣៦។

[145] *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៣៨ និង៤១។

[146] *សំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៣៩-៤១។

[147] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៦-១១។

អាជ្ញាអន្តរជាតិ រំឭកផងដែរថា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា ខ្លួនមានយុត្តាធិការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញលើការជំទាស់ណាមួយផ្អែកលើលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍[148]។ ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ បញ្ជាក់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អនុវត្តសិទ្ធិអំណាចផ្ដាច់មុខលើសំណើដោយសេរី តាមមាត្រា ២១(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ៤២(៣)នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដូចមានចែងបញ្ញត្តិបន្ថែមតាមមាត្រា៦.២ និង ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី[149]។ តាមបទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះ ការចុះកិច្ចសន្យា/ការចាត់តាំងសហមេធាវីដែលធ្វើឡើងដោយអង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ដោយអនុលោមតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង គឺនៅតែការចុះកិច្ចសន្យា/ការចាត់តាំងបណ្ដោះអាសន្ន ដោយរង់ចាំអង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ធ្វើការវាយតម្លៃលើមធ្យោបាយហិរញ្ញវត្ថុ និងដាក់សំណើទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអង្គជំនុំជម្រះជាប់ពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីចេញ "ដីកាសម្រេចមួយ*បញ្ជាក់* អំពីការចាត់តាំងមេធាវីការពារក្ដីបណ្ដោះអាសន្ន ដើម្បីឱ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញទទួលស្គាល់ថា ខ្លួនក្លាយជាមេធាវីការពារក្ដី ស្របតាមមាត្រា ២១(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង"[150]។ បន្ថែមពីលើនេះ មាត្រា ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ទាក់ទងនឹងការដកមេធាវី ចែងថា "អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចសំរេចថា សហមេធាវីអស់សិទ្ធិក្នុងការការពារជនសង្ស័យ ... នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ" [151] ។

៦៣. ចុងក្រោយបំផុត សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ ជំទាស់ទៅនឹងជំហររបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដែលថា បញ្ហាទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចត្រូវដោះស្រាយដោយអង្គភាពគាំពារការពារក្ដី និងប្រធានគណៈមេធាវីតែប៉ុណ្ណោះ។ វិធាននីតិវិធីដែលបានបង្កើតនៅថ្នាក់អន្តរជាតិ ចែងអំពី

---

[148] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ៨។

[149] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ១២។

[150] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ១៣ *ដោយដកស្រង់*បទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ត្រង់មាត្រា ៦.២(ខ)(សង្កត់ធ្ងន់)។

[151] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ១៤ ដោយដកស្រង់បទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ត្រង់មាត្រា ៧.៤។

កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍[152]។ ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបម្រុងអន្តរជាតិ ស្នើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំបដិសេធសំណើបន្ទាន់ និងសុំសម្រេចលើ *សំណើសុំបដិសេធ*[153]។

VI. ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងទៅនឹងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើបន្ទាន់

៦៤. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិដែលថា សហព្រះរាជអន្តរជាតិ មានមូលដ្ឋានដាក់*សំណើសុំបដិសេធ* អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ១១ (៦) ដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា វិធានផ្ទៃក្នុងនេះគ្រាន់តែផ្តល់សិទ្ធិឱ្យ ជនដែលអះអាងថាខ្លួនជាជនក្រីក្រ ដើម្បីប្តឹងតវ៉ាប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងការអះអាងរបស់ខ្លួនថាជនក្រីក្រតែប៉ុណ្ណោះ[154]។

៦៥. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថែមទៀតថា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា ខ្លួនមានយុត្តាធិការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញទៅលើសេចក្តីសម្រេចណាមួយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបម្រុងអន្តរជាតិ Kasper-Ansermet ប៉ុន្តែមិនមែនពិនិត្យឡើងវិញទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តីលើការតែងតាំងមេធាវីឡើយ[155]។

៦៦. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏ជំទាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានយុត្តាធិការសម្រេចលើ *សំណើសុំបដិសេធ* អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ២១(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី។ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា វិធាន ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ចែងថា "អ.វ.ត.ក" មានអំណាចដកមេធាវី ហើយប្រធាន អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា អង្គភាពដែលត្រូវបានផ្តល់នូវអំណាចនេះ គឺ អង្គភាពគាំពារការពារក្តី មិនមែនសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទេ[156]។

---

[152] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ១៥។

[153] *ការឆ្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹងសំណើបន្ទាន់* កថាខណ្ឌ ១៦។

[154] *ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១-៣ និង ៦-១៣។

[155] *ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៤-៥។

[156] *ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១៤-១៨។

៦៧. ចុងក្រោយបំផុត បទបញ្ញារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ជំទាស់ទៅលើការប្រើប្រាស់ការអនុវត្តអន្តរជាតិដែលមានរួចហើយ ទាក់ទងនឹងបញ្ហាចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ពីព្រោះថាបញ្ហានេះត្រូវដាក់កំណត់បញ្ញត្តិរួចហើយដោយវិធានផ្ទៃក្នុង និងបទបញ្ញារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ដែលកំណត់ថា គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងអង្គភាពគាំពារការពារក្ដី គឺជាអង្គភាពមានសមត្ថកិច្ចសម្រេចលើបញ្ហាទាំងនេះ[157]។

គ. ច្បាប់ជាធរមាន

I. បទប្បញ្ញត្តិក្របខ័ណ្ឌកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

៦៨. មាត្រា ១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ("កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក") ចែងថា នីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក "ត្រូវសមស្របជាមួយច្បាប់កម្ពុជា" ហើយក្នុងករណីដែលមិនមានចែង "អាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ"។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត អ.វ.ត.ក ត្រូវ "អនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនសមស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹមត្រូវ និងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ ដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា១៤ និង១៥ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិឆ្នាំ១៩៦៦ ស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ"។

៦៩. ដូចគ្នានេះដែរ មាត្រា ២៣(ថ្មី)នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចែងថា ប្រសិនបើ "នីតិវិធីដែលមានស្រាប់ពុំបានចែងពីករណីពិសេសមួយ ឬ ប្រសិនបើមានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងការបកស្រាយ ឬ អនុវត្ត... សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ"។

---

[157] *ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១៩-២៣។

II. បទប្បញ្ញត្តិនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបាន មេធាវីតាមជម្រើសរបស់ខ្លួន

៧០. តាមមាត្រា ១៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ជន "ជាប់ចោទ"នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវមានសិទ្ធិ "ជ្រើសរើសរកមេធាវីដោយខ្លួនឯង" អនុលោមតាមអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ។

៧១. មាត្រា២១(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងថា"រាជរដ្ឋាភិបាលមិនត្រូវដាក់មេធាវីរបស់ជនសង្ស័យ *[...]* ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញឲ្យស្ថិតនៅក្រោមវិធានការណាមួយដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ការបំពេញតួនាទីដោយសេរី និងឯករាជ្យរបស់ពួកគេ នៅក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងនេ "។

III. បទបញ្ជារដ្ឋបាលជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ស្តីពីការតែងតាំងមេធាវី

៧២. មាត្រា ៦.២(ខ)នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ចែងថា អង្គភាពគាំពារការពារក្តីត្រូវ *"បញ្ជូនទម្រង់លេខ ៧ ស្តីពីសំណើសុំតែងតាំង/ចាត់តាំងសហមេធាវីទៅចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអង្គជំនុំជម្រះពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីចេញដីកាយល់ព្រមការចាត់តាំងមេធាវីបណ្តោះអាសន្ន ដើម្បីឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ទទួលស្គាល់ ដូចកំណត់នៅក្នុងមាត្រា ២១(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង"* ។

៧៣. មាត្រា ៧.២ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី បញ្ជាក់ថា ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទ អាចដាក់ពាក្យសុំទៅ អ.វ.ត.ក ស្នើផ្លាស់ប្តូរសហមេធាវីទាំងពីរ ឬសហមេធាវីណាម្នាក់ ហើយសំណើសុំផ្លាស់ប្តូរនេះ អាចត្រូវអនុញ្ញាតតែក្នុងកាលៈទេសៈប៉ុណ្ណោះ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ មាត្រា ៧.៣ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី អនុញ្ញាតឲ្យ សហមេធាវី តែក្នុងកាលៈទេសពិសេសប៉ុណ្ណោះ ធ្វើការដាក់ពាក្យសុំទៅ អ.វ.ត.ក ស្នើសុំដកខ្លួនពីរឿងក្តីដែលខ្លួនត្រូវបានជ្រើសរើសជាប់កិច្ចសន្យា ឬចាត់តាំង។

៧៤. មាត្រា ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី បញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចសម្រេចថា សហមេធាវីអស់សិទ្ធិការពារជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ។

IV.បទបញ្ញត្តិនៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុងស្តីពីការទទួលខុសត្រូវវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី នៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក

៧៥. មាត្រា២១(៣)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ចែងថា មេធាវីនៅអ.វ.ត.ក"ត្រូវអនុវត្តតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ច្បាប់កម្ពុជាស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី បទដ្ឋាននិង សីលធម៌វិជ្ជាជីវៈច្បាប់ដែលគេទទួលស្គាល់"។

៧៦. វិធានផ្ទៃក្នុង ២២(៤) នៃ អ.វ.ត.ក ចែងថា " មេធាវីត្រូវគោរពតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក៏ដូចជាច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវីរបស់កម្ពុជា និងបទដ្ឋាន និងក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ ដែលបានទទួលស្គាល់"។

V. បទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី និងបទប្បញ្ញត្តិកម្ពុជាស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍

៧៧. មាត្រា ៩ បទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ត្រង់ចំណងជើង "ទំនាស់ផលប្រយោជន" ចែងថា៖

៩.១ សហមេធាវីមិនត្រូវចូលរួមក្នុងសកម្មភាពដែលមានវិសមតិភាពជាមួយការបំពេញតួនាទីជាតំណាងផ្លូវច្បាប់របស់ជនជាប់ចោទឡើយ ។ ជាពិសេស សហមេធាវីមិនត្រូវទទួលសេចក្តីណែនាំពី រដ្ឋាភិបាលណាមួយ ទាក់ទងទៅនឹងកិច្ចការពារជនជាប់ចោទឡើយ ។

៩.២ សហមេធាវីត្រូវបំពេញភារកិច្ចដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដើម្បីបញ្ចៀសឲ្យបាននូវជម្លោះផលប្រយោជន៍ ពួកគេត្រូវដំកល់ផលប្រយោជន៍កូនក្តីឲ្យខ្ពស់ជាងផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ឬផលប្រយោជន៍របស់បុគ្គលណាម្នាក់ អង្គការ ឬរដ្ឋណាមួយ និងគោរពឲ្យបានត្រឹមត្រូវនូវច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ វិធានផ្ទៃក្នុង បទបញ្ជារដ្ឋបាលនេះ និងក្រមសីលធម៌ដែលពួកគេប្រតិបត្តិតាម ។

៩.៣ នៅពេលមានជម្លោះផលប្រយោជន៍កើតឡើង សហមេធាវីត្រូវជូនដំណឹងជាបន្ទាន់អំពីសក្តានុភាពដែលបះពាល់ដល់កូនក្តី ដែលបណ្តាលមកពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ហើយអាចដកខ្លួនចេញពីកិច្ចការពារកូនក្តីម្នាក់ ឬច្រើននាក់ ឬស្វែងរកការយល់ព្រមពេញ

លេញ ឬជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីសក្ដានុពលភាព ដែលបានប៉ះពាល់ដល់កូនក្ដី ដើម្បីបន្តការការពារក្ដី ។

៧៨. មាត្រា ២៥ នៃក្រមសីលធម៌នៃគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចែងពីផ្នែកជាប់ពាក់ព័ន្ធថា៖

"មេធាវី មិនត្រូវទទួលរឿងក្ដីទាំងឡាយដូចខាងក្រោម៖ [...]

នៅពេលដែលផលប្រយោជន៍របស់អតិថិជនម្នាក់ មានទំនាស់ជាមួយផលប្រយោជន៍អតិថិជនម្នាក់ទៀតនៅក្នុងរឿងក្ដីដែលមេធាវី ឬក្រុមមេធាវីរបស់ខ្លួនកំពុងកាន់ [...]

ករណីដែលមេធាវី ឬក្រុមមេធាវី ជាទីប្រឹក្សា ឬធ្លាប់ជាទីប្រឹក្សារបស់អតិថិជនច្រើនគ្នានោះ មេធាវីនឹងអាចទទួលការពារប្រយោជន៍ភាគីណាមួយបានលុះត្រាតែត្រូវជម្រាបទៅភាគីឯទៀត និងបន្ទាប់ពីទទួលបានការយល់ព្រមសិន ហើយត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នកុំឱ្យបាត់បង់នូវភាពថ្លៃថ្នូរ កិត្តិយស និងការសម្ងាត់វិជ្ជាជីវៈ។

ឃ. បញ្ហាបឋម

ក. យុត្តាធិការរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក្នុងការសម្រេចលើសំណើសុំបដិសេធ និងសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

៧៩. ដូចបានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៣ នៃច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ១៤ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិឆ្នាំ ១៩៦៦ស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ សិទ្ធិជ្រើសរើសមេធាវី គឺជាសិទ្ធិជាសារវ័ន្តនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ[158]។ ទោះយ៉ាងណា ទោះបីជាសិទ្ធិនេះមានលក្ខណៈជាសារវ័ន្តយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏សិទ្ធិនេះមិនមែនដាច់ខាតដែរ[159]។

---

[158] *សូមមើលផងដែរ រឿងក្ដី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* *Mejakić និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារ IT-02-65-AR73.1 *ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងតវ៉ារបស់រដ្ឋអាជ្ញា ដើម្បីដោះស្រាយទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ទាក់ទងនឹងមេធាវី Jovan Simić* ថ្ងៃទី ៦ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៤("ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងតវ៉ា *Mejakić* ") កថាខណ្ឌ ៨។

[159] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

៨០. អនុលោមតាមមាត្រា ២១(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធាន ៦.២ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវតែបញ្ជាក់ទៅជនសង្ស័យណាម្នាក់ អំពីការចាត់តាំងមេធាវីបណ្តោះអាសន្នដែលធ្វើឡើងដោយអង្គភាពគាំពារការពារក្តី។ វិធាន ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ចែងថា អ.វ.ត.ក អាចសម្រេចថា មេធាវីណាម្នាក់ "អស់សិទ្ធិ"ការពារជនសង្ស័យណាម្នាក់។

៨១. លទ្ធភាពអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាទូទៅដោយបទដ្ឋាន និងការអនុវត្តអន្តរជាតិ ថាជាការរាំងស្ទះមួយដល់តំណាងផ្លូវច្បាប់ [160] រួមមានការរាំងស្ទះដល់ជនសង្ស័យក្នុងការជ្រើសរើសមេធាវីតាមជម្រើសរបស់ខ្លួន[161]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY បានបញ្ជាក់ថា៖

> ការការពារប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ តម្រូវឲ្យមានការទប់ស្កាត់មិនឲ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ មុនពេលដែលទំនាស់ផលប្រយោជន៍កើតឡើង។ ប្រសិនបើ អង្គជំនុំជម្រះណាមួយ សម្រេចថា ហានិភ័យ និងព្យសនកម្មដែលអាចកើតឡើង [ដោយសារទំនាស់ផលប្រយោជន៍] ឧទាហរណ៍ ត្រូវបំផ្លាញសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ឬកិច្ចការ

---

[160] *សូមមើល* មាត្រា ១៤ នៃក្រមសីលធម៌មេធាវី នៅចំពោះមុខសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គូស្លាវី ថ្ងៃទី ២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២00៩ ("ក្រមសីលធម៌របស់តុលាការ ICTY")។ មាត្រា ១២ និង ១៦នៃក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវីនៅចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ(ICC) ថ្ងៃទី ២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២00៥។ មាត្រា ១១ នៃក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវីការពារក្តី និងតំណាងផ្លូវច្បាប់របស់ជនរងគ្រោះ នៅចំពោះមុខសាលាក្តីពិសេសសម្រាប់លីបង់(STL) ថ្ងៃទី ១៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២0១២។ មាត្រា ៩ នៃក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវីការពារក្តីនៅចំពោះមុខសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉ាវ៉ាន់ដា (ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២00៨ ("ក្រមសីលធម៌របស់តុលាការICTR")។ មាត្រា ១៥ នៃក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវីដែលមានសិទ្ធិចូលរួមសវនាការនៅចំពោះមុខតុលាការពិសេសសម្រាប់ស៊ីរ៉ាឡេអូន ថ្ងៃទី ១៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២00៦។ និងវិធាន ១.៧ ដល់ ១.១0 នៃវិធានគំរូសម្រាប់ការអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈរបស់គណៈមេធាវីអាមេរិក។

[161] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ante Gotovina និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារ It-06-90-AR73.2 *ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ាបន្ទាន់របស់ Ivan Čermak ប្រឆាំងនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់មេធាវី Čedo Prodanović និង Jadranka Sloković* ថ្ងៃទី ២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២00៧ ("ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina*") កថាខណ្ឌ ៥៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Jadranko Prlić និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារ IT-04-74-AR73.1 *ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ារបស់ Bruno Stojić ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើសំណើសុំតែងតាំងមេធាវី* ថ្ងៃទី ២៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២00៤ ("ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić*") កថាខណ្ឌ ១៩។

រដ្ឋបាលតុលាការត្រឹមត្រូវ នោះ អង្គជំនុំជម្រះចាត់វិធានសមស្របដើម្បីស្តារឡើងវិញ និងការពារភាពយុត្តិធម៌នៃការជំនុំជម្រះក្តី និងភាពសុចរិតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ [វិធានការបែបនេះ] អាចរួមមានដីកាសម្រេចឲ្យដកមេធាវី[162]។

៨២. មាត្រា ២៣(ថ្មី)នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចាត់តាំង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឲ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះការស៊ើបអង្កេតទាំងអស់។ ការទទួលខុសត្រូវនេះ រួមមានកាតព្វកិច្ចការពារភាពសុចរិតនៃការស៊ើបអង្កេត ហើយធានាឲ្យមានការអនុវត្តបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីយុត្តិធម៌ ភាពត្រឹមត្រូវ និងដំណើការសមស្របនៃច្បាប់។ កាតព្វកិច្ចនេះ រួមមានការត្រួតពិនិត្យទៅលើការចាត់តាំងមេធាវី[163]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏មានអំណាចរួចជាស្រេចដើម្បីសម្រេចលើបញ្ហាចៃដន្យដែលកើតឡើង ដោយសារលទ្ធផលផ្ទាល់ពីនីតិវិធី ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ទទួលបាន ដោយហេតុថាបញ្ហានោះស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការបឋមរបស់ខ្លួន[164]។ ស្របតាមកាតព្វកិច្ចនេះ នៅពេលបញ្ជាក់ទៅ

---

[162]ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា*Gotovina* កថាខណ្ឌ១៦។ *សូមមើលផងដែរ* ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* កថាខណ្ឌ២០ និង ២២។

[163] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* កថាខណ្ឌ ២១។ តុលាការ ICTY រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* *Hadžihasanović* ឯកសារ IT-01-47-PT*ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់រដ្ឋអាជ្ញាសុំពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលតុលាការក្នុងការចាត់តាំងលោក Rodney Dixon ជាសហមេធាវី ឲ្យជនជាប់ចោទ Kubura* ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០២ ("ដីកាសម្រេច *Hadžihasanović*") កថាខណ្ឌ ១៩, ២១, និង ៥៥។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង* *Delić* ឯកសារ IT-04-83-PT *ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំត្រួតពិនិត្យឡើងវិញទៅសេចក្តីសម្រេចរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលតុលាការ ដែលបញ្ជាក់ថា លោក Stephane Bourgon មិនអាចចាត់តាំងឲ្យតំណាង Rasim Delić* ថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នា ២០០៥ ("សេចក្តីសម្រេច*Delić*") ទំព័រ ២។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Popović និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារ IT-05-88-T *ដីកាសម្រេចលើសំណើលើកទីបីសុំពិនិត្យឡើងវិញទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលតុលាការលើការចាត់តាំងសហមេធាវីតំណាង Radivoje Miletić* ថ្ងៃទី ២០ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៧ ទំព័រ ៤។

[164]គោលការណ៍ស្តីពីយុត្តាធិការមានរួចស្រេច ត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយដោយសាលាក្តីអន្តរជាតិផ្សេងៗ។ ការអនុវត្តគោលការណ៍នេះនៅ អ.វ.ត.ក ក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផងដែរតាមរយៈអង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់ អ.វ.ត.ក៖ *ឧទាហរណ៍ សូមមើល* សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារD14/1/2 *ដីកាសម្រេចព្យួរការអនុវត្ត "ដីកាសម្រេចស្តីពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង ០០៣"* ថ្ងៃទី ១៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៤។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាកា ICTY បានបញ្ជាក់ថា ក្នុងការអនុវត្តអំណាចនេះ អាជ្ញាធរតុលាការណាមួយ អាចមិនយកប្រើជារបស់ខ្លួននូវអំណាចណាមួយដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅកន្លែងផ្សេងឡើ។ *សូមមើល* ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Mejakić* កថាខណ្ឌ ៧។

ជនសង្ស័យម្នាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ អំពីការតែងតាំងមេធាវី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានវាយតម្លៃជាពិសេសទៅលើលទ្ធភាពអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍[165]។

៨៣. ដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បដិសេធទឡ្ហីករណ៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនមានយុត្តាធិការពិចារណាទៅលើ*សំណើសុំបដិសេធ* និងទឡ្ហីករណ៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងដែលថា បញ្ហាទាក់ទងនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវី ត្រូវសម្រេចដោយអង្គភាពគាំពារការពារក្ដី ឬគណៈមេធាវី តែប៉ុណ្ណោះ ហើយនៅពេលប្ដឹងតវ៉ា ត្រូវសម្រេចដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ ទោះជា អង្គភាពគាំពារការពារក្ដី មានការទទួលខុសត្រូវបឋមក្នុងការតែងតាំងមេធាវី ដោយអនុលោមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ មានមូលដ្ឋានរឹងមាំដែលចែងថា អាជ្ញាធរតុលាការ មានអំណាចត្រួតពិនិត្យលើសេចក្ដីសម្រេចបែបបទរដ្ឋបាល នៅពេលដែលសេចក្ដីសម្រេចនោះអាចប៉ះពាល់ដល់ភាពយុត្តិធម៌នៃការជំនុំជម្រះក្ដី ឬក៏ប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ[166]។

៨៤. ដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា *សំណើសុំបដិសេធ* ត្រូវបានទទួលយក។

ខ. សំណើសុំអនុញ្ញាតបន្ថែមចំនួនពាក្យ និងដាក់ឯកសារជាភាសាអង់គ្លេសមុន ហើយដាក់ភាសាខ្មែរនៅតាមក្រោយ

៨៥. ទាំង សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង និងសហព្រះរាជអាជ្ញា បានស្នើសុំអនុញ្ញាតបន្ថែមចំនួនពាក្យនៅក្នុង*សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*[167] *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់ ស.ព.អ*[168]

[165] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ D122/6 *ដីកាសម្រេចលើញត្តិ និងសារណាបន្ថែមស្ដីពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងការមានមេធាវី* ថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៨២ និង៩៩។

[166] *សូមមើលជើងទំព័រខាងលើលេខ* 153 ។

[167] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១។

[168] *សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* កថាខណ្ឌ ៦។

សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង[169] *ចម្លើយតបរបស់របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង*[170]។

៨៦. ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ៥.៤ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តន៍ស្តីពីការដាក់ឯកសារនៅ អ.វ.ត.ក ចំនួនទំព័រកំណត់ដាក់ឯកសារ អាចបន្ថែមបានក្នុងករណី "ពិសេស"។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានពិចារណាទៅលើភាពស្មុគស្មាញនៃបញ្ហាទាក់ទងនឹងការបង្ហាញទឡ្ហីករណ៍ ពិចារណាទៅលើកង្វះខាតបទបញ្ញាតិចែងពីការដកមេធាវី ក្នុងករណីមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង និងតម្រូវការស្វែងរកការអនុវត្ត និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីបញ្ហានេះ និងចុងក្រោយ ពិចារណាទៅលើភាពសំខាន់នៃបញ្ហានេះសម្រាប់ជនសង្ស័យ និងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការត្រឹមត្រូវ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា កត្តាទាំងនេះបង្កើតឲ្យមានកាលៈទេសៈពិសេស ហើយអនុញ្ញាតឲ្យបន្ថែមចំនួនទំព័រ។

៨៧. សហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក៏បានស្នើសុំអនុញ្ញាតដាក់ទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួនជាភាសាអង់គ្លេសមុន ហើយដាក់ភាសាខ្មែរនៅតាមក្រោយ[171]។ ដោយពិចារណាទៅលើភាពសំខាន់នៃបញ្ហាជម្លោះផ្លូវច្បាប់ឲ្យបានឆាប់បំផុតតាមការជាក់ស្តែងក្នុងគោលបំណងដើម្បីរក្សាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អនុញ្ញាតតាមមាត្រា ៧.២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តន៍ ឲ្យដាក់ឯកសារជាភាសាអង់គ្លេសមុន ហើយដាក់ភាសាខ្មែរនៅតាមក្រោយ។

---

[169] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១។

[170] *ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១។

[171] *សំណុំសុំបដិសេធ* កថាខណ្ឌ ៧។ *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១។ *សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា* កថាខណ្ឌ ៥។ *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* ទំព័រ ១។

ខ. ការចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន

I. ការត្រួតពិនិត្យលើការចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍

៨៨. កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង មានបទប្បញ្ញត្តិទូទៅ ដែលតម្រូវឲ្យមេធាវី អនុវត្តតាមដូចជា បទដ្ឋាន និងក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈច្បាប់ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់[172] ។ មាត្រា ៩ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី និងមាត្រា ២៥ នៃក្រមសីលធម៌របស់គណៈមេធាវី ចែងពីកាតព្វកិច្ចរបស់មេធាវី ក្នុងករណីមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ប៉ុន្តែមិនមានចែងអំពីការដកមេធាវីដែលមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលធ្វើឡើងដោយអាជ្ញាធរតុលាការដែលទទួលបន្ទុកធានាឲ្យមានភាពយុត្តិធម៌ និងភាពសុចរិតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឡើយ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងការវិភាគបញ្ហាដែលបានបង្ហាញដោយ*សំណើសុំបដិសេធ* សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នឹងស្វែងរកការណែនាំនៅក្នុងវិធាននីតិវិធីដែលមាននៅថ្នាក់អន្តរជាតិ ហើយពិចារណាទៅលើយុត្តិសាស្ត្រជាតិ និងអន្តរជាតិដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ[173]។

ក. និយមន័យអំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍

៨៩. និយមន័យអំពីអ្វីដែលបង្កើតឲ្យទំនាស់ផលប្រយោជន៍ មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីយុត្តាធិការមួយ ទៅយុត្តាធិការមួយ។ ទោះយ៉ាងណា ជាទូទៅ វិធានប្រឆាំងនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ មានគោលបំណងការពារទំនាក់ទំនងជាប់កិច្ចសន្យារវាងមេធាវី ជាមួយកូនក្តីបច្ចុប្បន្ន និងកូនក្តីពីមុនរបស់ខ្លួន ហើយធានាថានៅពេលដែលតំណាងឲ្យកូនក្តី មេធាវី មិនមានការរាំងស្ទះក្នុងការស្វះស្វែងរកដាច់ខាតនូវប្រយោជន៍ល្អបំផុតឲ្យកូនក្តី។

---

[172] *សូមមើល* មាត្រា ២១(៣)នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង ២២(៤)។

[173] មាត្រា ១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក និងមាត្រា ២៣(ថ្មី)នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

៩០. ឧទាហរណ៍ យោងតាមគោលការណ៍អន្តរជាតិសម្រាប់ការអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈច្បាប់អនុម័តដោយគណៈមេធាវីអន្តរជាតិ បានឱ្យដឹងថា ជាគោលការណ៍រួម មេធាវីមិនអាចកាន់តំណែងមួយដែលប្រយោជន៍របស់កូនក្ដីណាម្នាក់ មានទំនាស់ជាមួយនឹងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ឬប្រយោជន៍របស់កូនក្ដីបច្ចុប្បន្ន និងពីមុន ប្រសិនបើកូនក្ដីដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ មិនយល់ព្រមជាមួយនឹងការតំណាងបែបនោះ ក្នុងករណីដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានយល់ព្រមបែបនោះក៏ដោយ[174]។ ក្រមសីលធម៌មេធាវី នៅរដ្ឋអង់គ្លេស និងវែលស៍ ចែងថា " *ទំនាស់ផលប្រយោជន៍កើតឡើងនៅពេលដែល "ករណីយកិច្ចដាច់ដោយឡែករបស់ [មេធាវី]ខ្លួនឯងផ្ទាល់ដែលត្រូវអនុវត្តដើម្បីជាប្រយោជន៍ល្អបំផុតសម្រាប់កូនក្ដីពីរនាក់ ឬច្រើននាក់ទាក់ទងនឹងបញ្ហាដូចគ្នា ឬជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នា ហើយករណីយកិច្ចទាំងនោះ មានទំនាស់ ឬក៏មានហានិភ័យខ្លាំងដែលថាករណីយកិច្ចទាំងនោះអាចមានទំនាស់*" [175]។

៩១. ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវីអនុវត្តនៅចំពោះមុខតុលាការ ICTY និង ICTR មាននិយមន័យលម្អិតអំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ដែលបញ្ជាក់ថានឹងកើតឡើង៖

- នៅពេលដែលការតំណាងឱ្យកូនក្ដីណាម្នាក់ នឹងត្រូវ ឬអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថានឹងត្រូវប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយសារការតំណាងឱ្យកូនក្ដីម្នាក់ផ្សេងទៀត។
- នៅពេលដែលការតំណាងឱ្យកូនក្ដីម្នាក់ផ្សេងទៀត នឹងត្រូវ ឬអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថានឹងត្រូវប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយសារការតំណាងបែបនោះ។
- នៅពេលដែលបញ្ហាដូចគ្នា ឬជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងជាមួយនឹងបញ្ហាផ្សេងទៀត ក្នុងនោះ មេធាវីធ្លាប់តំណាងឱ្យកូនក្ដីម្នាក់ផ្សេងទៀត ហើយផលប្រយោជន៍របស់កូនក្ដីបច្ចុប្បន្ន គឺផ្ទុយស្រឡះជាសត្យានុម័តទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់កូនក្ដីមុន។

---

[174] *សូមមើល* កថាខណ្ឌ ៣ នៃខ្លឹមសារគោលការណ៍របស់គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ៖ គោលការណ៍របស់គណៈមេធាវីអន្តរជាតិពិចារណាទៅលើវិធានវិជ្ជាជីវៈជាតិរបស់រដ្ឋនានានៅទូទាំងពិភពលោក គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានស្ដីពីតួនាទីរបស់មេធាវី ដែលអនុម័តដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី ៨ ស្ដីពីការទប់ស្កាត់ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការប្រព្រឹត្តទៅលើជនល្មើស ធ្វើឡើងនៅហាវ៉ាណា (គុយបា) ថ្ងៃទី ២៧ ខែ សីហា ដល់ថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩០ និងសេចក្ដីប្រកាសសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស *សូមមើល* ខ្លឹមសារគោលការណ៍របស់គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ សេចក្ដីផ្ដើម កថាខណ្ឌ ២-៤។

[175] សិទ្ធិអំណាចបទបញ្ជារបស់មេធាវី ក្រមសីលធម៌ ឆ្នាំ ២០១១ សន្ទានុក្រម។

- ឬនៅពេលដែលការវិនិច្ឆ័យវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី តាងនាមឱ្យកូនក្តី នឹងត្រូវ ឬអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថានឹងត្រូវប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយសារ ដូចជា ការទទួលខុសត្រូវរបស់មេធាវីចំពោះភាគីទីបី ឬដោយសារផលប្រយោជន៍ខាងភាគីទីបី[176]។

៩២. យោងតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ICTY ទំនាស់ផលប្រយោជន៍រវាងមេធាវី និងកូនក្តី កើតឡើងនៅពេលដែលការតំណាងឱ្យកូនក្តីប៉ះពាល់ ឬអាចប៉ះពាល់ដល់ប្រយោជន៍របស់កូនក្តីបច្ចុប្បន្ន ឬកូនក្តីពីមុន និងនៅពេលដែលការតំណាងនេះអាចប៉ះពាល់ដល់ប្រយោជន៍យុត្តិធម៌កាន់តែខ្លាំងថែមទៀត ដោយហេតុផលកាលៈទេសៈមួយចំនួន[177]។

ខ.ករណីយកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់ និងភាពស្មោះត្រង់របស់មេធាវី

៩៣. នៅពេលដែលតំណាងកូនក្តីណាម្នាក់ មេធាវីត្រូវតម្រូវឱ្យចាត់ទុកប្រយោជន៍របស់កូនក្តីនោះ សំខាន់លើសលុប ហើយគ្មានឥទ្ធិពលណាដែលអាចមានទំនាស់ជាមួយនឹងប្រយោជន៍ល្អបំផុតរបស់កូនក្តីឡើយ[178]។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ បានបញ្ជាក់ថា មេធាវី គប្បីអាចផ្តល់យោបល់ប្រឹក្សា និងតំណាងឱ្យកូនក្តី "*ដោយគ្មានការរឹតត្បិត ឥទ្ធិពល សម្ពាធ ឬក្រោមការជ្រៀតជ្រែកពីប្រភពណាឡើយ*"[179]។

៩៤. កាតព្វកិច្ចរបស់មេធាវីចំពោះកូនក្តី រួមមានករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ និងការសម្ងាត់[180]។ ករណីយកិច្ចទាំងនេះ អនុវត្តចំពោះអតីតកូនក្តី និងកូនក្តីបច្ចុប្បន្ន[181]។ សហមេធាវីដែលត្រូវបាន

---

[176] មាត្រា ១៤ នៃក្រមសីលធម៌របស់តុលាការ ICTY និងមាត្រា ៩ នៃក្រមសីលធម៌របស់តុលាការ ICTR។

[177] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា*Prlić* កថាខណ្ឌ ២២ និងដីកាសម្រេច*Delić* ទំព័រ ៣។

[178] *សូមមើល* ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ២៨។ ខ្លឹមសារនៃគោលការណ៍អន្តរជាតិស្តីពីការអនុវត្តសម្រាប់វិជ្ជាជីវៈច្បាប់ គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ ថ្ងៃទី ២៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១១("គោលការណ៍គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ") កថាខណ្ឌ ១.២ និង ៣.២។

[179] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ *មតិយោបល់រួមលេខ ៣២* ឯកសារ UN Doc CCPR/C/GC/32 កថាខណ្ឌ ៣៤។

[180] ក្រមសីលធម៌របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០១២ មាត្រា ៧។ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៦ និង ៤៨។ ខ្លឹមសារគោលការណ៍របស់គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ៣.២។

ចាត់តាំង យល់ស្របថា ខ្លួនត្រូវរក្សាករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ និងការសម្ងាត់ឲ្យអៀង សារី និង មាស មុត[182]។

៩៥. អត្ថិភាពនៃករណីយកិច្ចរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ និង ការសម្ងាត់ឲ្យអៀង សារី គឺស្របនឹងគោលការណ៍ដែលសង្កត់ធ្ងន់លើទំនាក់ទំនងជាប់កិច្ចសន្យារវាង មេធាវីម្នាក់ជាមួយកូនក្តី។ វាក៏ស្របនឹងយុត្តិសាស្ត្ររឿងក្តីរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលយោងតាម យុត្តិសាស្ត្រនេះ ករណីយកិច្ចទាំងនេះនៅតែមានអត្ថិភាពក្រោយពីមរណភាពរបស់អៀង សារី [183]

---

[181] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា*Gotovina* កថាខណ្ឌ ៥៤-៥៦។ ប្រទេសអូស្ត្រាលី តុលាការកំពូល Victoria រឿងក្តី *Spincode Pty Ltd តទល់នឹង Look Software Pty Ltd & Ors* ថ្ងៃទី ២១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០១ ឯកសារ [2001] *VSCA* 248 កថាខណ្ឌ ៥៩ និង កថាខណ្ឌបន្ទាប់។ ចក្រភពអង់គ្លេស ព្រឹទ្ធសភា/តុលាការកំពូល រឿងក្តី ព្រះអង្គម្ចាស់ *Jefri Bolkiah តទល់នឹង KPMG* ថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៨ Lord Hope of Craighead។ សហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការកំពូល រឿងក្តី*Swidler & Berlin និង James Hamilton តទល់នឹងសហរដ្ឋអាមេរិក* ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ឯកសារ 524 *U.S.* 399 (1998) ទំព័រ ៤០០ និងទំព័រ បន្ទាប់។ សហរដ្ឋអាមេរិក សាលាឧទ្ធរណ៍ ស្រុកលេខ២ តំបន់៥ រដ្ឋកាលីហ្វរញ៉ា រឿងក្តី*Goldstein* តទល់នឹង *Lees* ថ្ងៃទី ២៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ឯកសារ 46 *Cal.App.3d* 614 (1975) ទំព័រ ៦២០។ *សូមមើលផងដែរ* កថាខណ្ឌ ៤ នៃខ្លឹមសារ គោលការណ៍របស់គណៈមេធាវីអន្តរជាតិ ដែលចែងថា ជាធម្មតា កាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់គ្មានពេលកំណត់ និងនៅបន្តមាន ក្រោយពីការបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងរវាងមេធាវី និងកូនក្តី។

[182] *សារណាឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ១៦។

[183]យោងតាមគណៈកម្មការគោលនយោបាយផ្តន្ទាទោសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក(USSC) *"ការដឹងថា ការប្រាស្រ័យទាក់ទងនឹងនៅតែ រក្សាការសម្ងាត់ទោះបីជាក្រោយពីមរណភាពក៏ដោយ គឺជំរុញទឹកចិត្តកូនក្តី ឲ្យធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងយ៉ាងពេញលេញ និងដោយ ស្មោះត្រង់ជាមួយនឹងមេធាវី។ ការភ័យខ្លាចអំពីការលាតត្រដាងព័ត៌មាន ហើយការទប់ស្កាត់មិនឲ្យមេធាវីលាតត្រដាងព័ត៌មាន អាច ត្រូវបានកាត់បន្ថយប្រសិនបើការលាតត្រដាងព័ត៌មាន ត្រូវដាក់កំហិតនៅត្រឹមការលាតត្រដាងព័ត៌មានក្រោយមរណភាពទើបអាច ធ្វើបាននៅក្នុងបរិបទព្រហ្មទណ្ឌ ទោះយ៉ាងណា ហាក់ដូចជាមិនសមហេតុផលដែលសន្មតថា បាត់មានការភ័យខ្លាច និង ការទប់ស្កាត់បែបនេះទាំងអស់ក្រោយពីមរណភាពរបស់កូនក្តី។ កូនក្តីអាចព្រួយបារម្ភអំពីកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ការទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ឬព្យសនកម្មដែលអាចកើតដល់មិត្តភក្តិ ឬគ្រួសារ។ ការលាតត្រដាងព័ត៌មានប្រាស្រ័យទាក់ទងបែបនេះក្រោយមរណភាព អាចមាន ការភ័យខ្លាចដូចការលាតត្រដាងព័ត៌មាននៅពេលដែលកូនក្តីនៅរស់ដែរ"*។ (សហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការកំពូល រឿងក្តី *Swidler & Berlin និង James Hamilton តទល់នឹងសហរដ្ឋអាមេរិក* ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ឯកសារ 524 U.S. 399 (1998)) ។ ទាក់ទងនឹងករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ តុលាការកំពូលរបស់រដ្ឋ Illinois បានបញ្ជាក់ថា "ច្បាស់ណាស់ មរណភាពរបស់កូនក្តី ណាម្នាក់ មិនលុបបំបាត់ករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់របស់មេធាវីឡើយ។ កូនក្តីក៏មិនឲ្យមេធាវី មានសេរីភាពតំណាងឲ្យ ប្រយោជន៍ដែលផ្ទុយពីកូនក្តីដែរ"។ (តុលាការកំពូលរបស់រដ្ឋ Illinois រឿងក្តី *In re Williams* ឯកសារ 57 Ill.2d 63, 67 (1974) និងរឿងក្តី *In re Michal* ឯកសារ 415 Ill. 150, 112 N.E.2d 603)។

ហើយក៏ស្របនឹងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប និងតុលាការជាតិផ្សេងទៀត ដែលយោងតាមយុត្តិសាស្ត្រទាំងនេះ ក្រោយពីមរណភាព មនុស្សនៅតែមានសិទ្ធិរក្សាកេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងភាពថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួន ហើយសិទ្ធិទាំងនេះបន្តទៅទាយាទរបស់អ្នកស្លាប់[184]។

គ. បទដ្ឋានជាធរមានសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យលើការចោទប្រកាន់អំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍

៩៦. ករណីយកិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិក្នុងការធានាឱ្យមានតំណាងផ្លូវច្បាប់ដោយគ្មានទំនាស់ និងការពារភាពសុចរិតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺមានតាំងពីពេលចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតមកម្ល៉េះ[185]។ កិច្ចការពារប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ តម្រូវឱ្យមាន *"មិនត្រឹមតែអត្ថិភាពនៃយន្តការលុបបំបាត់ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ក្រោយពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍កើតឡើងឡើយ ប៉ុន្តែក៏តម្រូវឱ្យមានការទប់ស្កាត់មិនឱ្យមានទំនាស់បែបនេះមុនពេលដែលទំនាស់បែបនេះកើតឡើងដែរ"* [186]។

៩៧. យោងតាមអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY បានឱ្យដឹងថា នៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះ នៅពេលដែលមានការយល់ឃើញជាមុនដោយសមហេតុផលថាទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចកើតឡើង ដោយខុសពីការស្មានតែមួយមុខនោះ ការយល់ឃើញជាមុននេះគឺជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់មិនអនុញ្ញាតឱ្យមានតំណាងផ្លូវច្បាប់(តេស្តពិនិត្យអំពីការយល់ឃើញជាមុនដោយសមហេតុផល)[187]។ បទដ្ឋាននេះ គឺស្របជាមួយនឹងភាសាដែលប្រើប្រាស់នៅក្នុងក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវី ដែលអនុវត្តនៅចំពោះមុខតុលាការ ICTY និង ICTR[188]។

---

[184] តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប រឿងក្តី *Editions Plon តទល់នឹងបារាំង* ថ្ងៃទី ១៨ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៤ ឯកសារ no. 58148/00 កថាខណ្ឌ ៣៤។ តុលាការជាតិផ្សេងៗ បញ្ជាក់ពីវិធីដោះស្រាយនេះ៖ *សូមមើល* ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ តុលាការរដ្ឋធម្មនុញ្ញសហព័ន្ធ រឿងក្តី Mephisto ឯកសារ BVerfGE 30, 173 ថ្ងៃទី ២៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៧១ និងរឿងក្តី Marlene Dietrich ឯកសារ BGH 1 ZR 49/97 ថ្ងៃទី ១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៩ ទំព័រ ៦។ ប្រទេសបារាំង, Cass. Civ. 1ère, ថ្ងៃទី ២២ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៩។ ប្រទេសបារាំង, Cass. Civ. 1ère, ថ្ងៃទី ១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ no 09-15.479 ។

[185] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* សេចក្តីប្រកាស កថាខណ្ឌ ៣។

[186] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* កថាខណ្ឌ ២៥។

[187] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* សេចក្តីប្រកាស កថាខណ្ឌ ២។ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ២៣។

[188] *សូមមើល* ក្រមសីលធម៌របស់តុលាការ ICTY មាត្រា ១៤(ឃ) និងតុលាការ ICTR ក្រមសីលធម៌ស្តីពីការអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈសម្រាប់មេធាវីការពារក្តី មាត្រា ៩(៣)។

៩៨. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ហាក់ដូចជាជំទាស់ទៅនឹងការអនុវត្តតេស្តពិនិត្យលើការយល់ឃើញជាមុនដោយសមហេតុផល ហើយនៅក្នុងការជំទាស់នេះ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងពឹងផ្អែកលើសេចក្តីសម្រេចមួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងរឿងក្តី *Hadžiasanović* នៅតុលាការ ICTY ។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេច *Hadžiasanović* អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានអនុវត្តបទដ្ឋាន "លទ្ធភាពជាក់ស្តែង"ក្នុងការវាយតម្លៃថាតើអតីតនិយោជិតម្នាក់នៃការិយាល័យរដ្ឋអាជ្ញារបស់តុលាការ ICTY មាន ឬក៏មិនមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ក្នុងការតំណាងឱ្យជនជាប់ចោទម្នាក់នៅចំពោះមុខតុលាការ ICTY [189]។ ទោះយ៉ាងណា បទដ្ឋាន "លទ្ធភាពជាក់ស្តែង"ត្រូវបានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងក្រមសីលធម៌របស់តុលាការ ICTY សម្រាប់ទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់អតីតសមាជិកបុគ្គលិក ឬមន្ត្រីនៃតុលាការ ICTY ដែលក្នុងអំឡុងពេលការងាររបស់ខ្លួន បានចូលរួមដោយផ្ទាល់និងយ៉ាងច្រើននៅក្នុងបញ្ហាទាក់ទងនឹងរឿងក្តី ដែលខ្លួនមានបំណងធ្វើជាមេធាវីការពារក្តី[190]។ បទដ្ឋាននេះមិនអនុវត្តចំពោះទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់មេធាវីការពារក្តី ដែលកើតចេញពីការតំណាងឱ្យកូនក្តីម្នាក់ក្នុងពេលដំណាលគ្នា ឬធ្លាប់តំណាងឱ្យកូនក្តីម្នាក់ទៀតឡើយ។

៩៩. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា នៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី តេស្តពិនិត្យលើការយល់ឃើញជាមុនដោយសមហេតុផល គឺដោះស្រាយបានយ៉ាងសមស្របចំពោះតម្រូវការធានាឱ្យមានភាពយុត្តិធម៌ខាងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងទប់ស្កាត់មិនឱ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍មុនពេលដែលទំនាស់ផលប្រយោជន៍កើតឡើង[191]។

---

[189] ដីកាសម្រេច*Hadžihasanović* កថាខណ្ឌ ៥៣-៥៤។

[190] មាត្រា ១៤(គ)នៃក្រមសីលធម៌របស់តុលាការ ICTY។

[191] *សូមមើល* តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Gotovina និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារ IT-06-90-AR73.2 *ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ាបន្ទាន់របស់ Ivan Čermak ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់មេធាវី Čedo Prodanović និង Jadranka Sloković* ថ្ងៃទី ២៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៧ ("ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា*Gotovina* ") កថាខណ្ឌ ១៦ និង ២៨។ *សូមមើលផងដែរ* ដីកាសម្រេច *Hadžihasanović* កថាខណ្ឌ ៤៥។

00968719

II. ការចោទប្រកាន់អំពីអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុរវាង ការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងដីកាចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងអៀង សារី

ក. តួនាទីរបស់ជនសង្ស័យ និងអៀង សារី ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ

១០០. ជនសង្ស័យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាលេខាកងពលលេខ ១៦៤ នៃកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា(ក.ប.ក) យ៉ាងហោចណាស់រវាងខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៦ ដល់ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៨ ហើយអាចពីខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩[192]។ កងពលលេខ ១៦៤ ត្រូវបានចោទថារាយការណ៍ទៅសេនាធិការនៃ ក.ប.ក ដោយមាន សុន សេន ជាប្រធាន[193] ដែលជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍[194]។ បន្ថែមពីលើនេះ ជនសង្ស័យត្រូវបានចោទថាជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ("ប.ក.ក") ដែលជាហេតុការណ៍មួយត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយ ខៀវ សំផន នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយជាមួយនឹងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[195]។ ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកនយោបាយរបស់ជនសង្ស័យ ត្រូវបានចោទថារួមមានដូចជា ការអនុវត្តមាគ៌ាបក្សរបស់ ប.ក.ក នៅទូទាំងប្រទេស និងបញ្ជាឲ្យគណៈកម្មាធិការភូមិភាគ និងតំបន់ អនុវត្តសកម្មភាពស្របតាមមាគ៌ាបក្ស[196]។

១០១. យោងតាម ដីកាដំណោះស្រាយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បានឲ្យដឹងថា អៀង សារី គឺជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ទទួលបន្ទុកកិច្ចការបរទេស នៅរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមរបស់ ប.ក.ក។ គាត់ក៏ជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ដែលក្នុងនេះ គាត់មាន"ឋានៈជាសមាជិកពេញសិទ្ធិ" [197] ។ ដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ចាត់ទុកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ជាអង្គការមួយ"មានសមាសភាពដែលសុទ្ធតែជាថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បំផុតនៃបក្ស

---

[192] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ៨២។

[193] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ១២៥។

[194] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៥៣។

[195] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ៨៣ និងសំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារD1.3.33.15 កថាខណ្ឌ *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយជនត្រូវចោទ (ខៀវ សំផន)* ទំព័រ ១១។

[196] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ៨៣។

[197] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៥៣, ១០០១-១០០៤ និង ១១២៥។

កុម្មុយនីស្តកម្ពុជា” ហើយនៅក្នុងអង្គការនេះ អំណាចជាក់ស្តែង និងកិច្ចការគ្រប់គ្រងប្រចាំថ្ងៃរបស់ ប.ក.ក ត្រូវបានអនុវត្ត[198]។ យោងតាមដីកាដំណោះស្រាយនេះ ប.ក.ក ពឹងផ្អែកលើប្រព័ន្ធ “ដឹកនាំសមូហភាព” ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍ “ប្រជាធិបតេយ្យប្រមូលផ្តុំ” មានន័យថា នៅថ្នាក់គណៈកម្មាធិការ សេចក្តីសម្រេចត្រូវធ្វើឡើងជារួម មិនមែនដោយសមាជិកម្នាក់ឡើយ[199]។ សមាជិកពេញសិទ្ធិ មានសិទ្ធិពិចារណា ពិភាក្សា និងចូលរួមធ្វើសេចក្តីសម្រេច “ក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់” [200]។ យោងតាមសាក្សីអ្នកជំនាញឈ្មោះDavid Chandler នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ បានឲ្យដឹងថា កំណត់ហេតុនៃអង្គប្រជុំគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ពិតជាបានបញ្ជូនទៅសមាជិកទាំងអស់នៃគណៈកម្មាធិការនេះ[201]។

ខ. ភាពត្រួតស៊ីគ្នារវាងរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី

i. ភាពត្រួតស៊ីគ្នានៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទ

១០២. ការត្រួតពិនិត្យទៅលើដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ និងដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បង្ហាញពីភាពត្រួតស៊ីគ្នាសត្យានុម័តនៅក្នុងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី។ ជនសង្ស័យ ត្រូវបានចោទថាទទួលខុសត្រូវចំពោះការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលកងពលលេខ ១៦៤ និងការចាប់ខ្លួន ហើយបញ្ជូនពួកគេទៅ ស-២១ រួមជាមួយនឹងជនជាតិវៀតណាម ថៃ និងជនបរទេសផ្សេងទៀតដែលចាប់បានដោយកងទ័ពជើងទឹករបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ អៀង សារី ត្រូវបានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ ដូចជា ពីបទឧក្រិដ្ឋប្រព្រឹត្តនៅ ស-២១[202]។ ជនសង្ស័យ ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៅព្រលានយន្តហោះកំពង់ឆ្នាំង និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលវាយប្រហារចូលដែនដីវៀតណាម ដែលបានអនុវត្តដោយកងពលលេខ ១៦៤

---

[198] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៤១។

[199] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៣៤។

[200] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៣៥។

[201] សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E1/91.1 *ប្រតិចារឹក* ថ្ងៃទី ១៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ ទំព័រ ២៦។

[202] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ៤៣, ៥២-៦២, ៨៦, ៨៩ និង *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៤២៤ និង ៤៣៣។

នៅឆ្នាំ ១៩៧៧ និងឆ្នាំ ៩៧៨។ អៀង សារី ត្រូវបានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដូចគ្នានេះ[203]។

ii. ភាពត្រូតស៊ីគ្នានៅក្នុងការចោទប្រកាន់អំពីទម្រង់នៃទទួលខុសត្រូវ៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម

១០៣. អៀង សារី ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ ដូចជា តាមរយៈការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ជនសង្ស័យ តាមរយៈសមាជិកភាពរបស់គាត់នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម និង/ឬតំណែងរបស់គាត់ជាលេខាកងពលលេខ ១៦៤ ក៏ស្ថិតនៅក្នុងចំណោមជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[204]។

iii. ភស្តុតាងជាក់ស្តែងអំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរួមនៅក្នុងការចោទប្រកាន់ត្រួតស៊ីគ្នាមួយចំនួន

១០៤. ភស្តុតាងឯកសារដែលបានត្រួតពិនិត្យដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បង្ហាញថា ក្នុងសមាសភាពផ្សេងគ្នា ទាំង អៀង សារី និងជនសង្ស័យ មានការជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការចោទប្រកាន់ត្រួតស៊ីគ្នាមួយចំនួនដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ[205]។ ឧទាហរណ៍ នៅថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៧៧ សុន សេន [206] រាយការណ៍ទៅអៀង សារី[207] និងមេដឹកនាំផ្សេងទៀតនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

---

[203] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ៤៧-៥១, ៦២, ៩៦-៩៧ និង*ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ៣៨៣-៣៩៨ និង ៨៣៦-៨៤០។

[204] *ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ១៥៦-១៥៩។

[205] នេះគឺជាការវាយតម្លៃជាក់ស្តែងដែលបានធ្វើឡើងសម្រាប់តែគោលបំណងវាយតម្លៃអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការតំណាងឲ្យជនសង្ស័យ។

[206] ទោះបីជាសេចក្តីរាយការណ៍នេះត្រូវបានធ្វើឡើងដាក់ឈ្មោះ "ខៀវ"ក៏ដោយ ក៏ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជឿជាក់ថាជាក់ស្តែង ខៀវ គឺ សុន សេន។ *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/70 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីឈ្មោះ ឡុញ ដុស* ថ្ងៃទី ៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៧។

[207] យោងតាមកថាខណ្ឌ ១០០០ នៃដីកាដំណោះស្រាយ បានឲ្យដឹងថា នៅក្នុងអំឡុងពេលរបប ប.ក.ក អៀង សារី បានប្រើឈ្មោះ បដិវត្តន៍ ហៅ "វ៉ាន់"។

ដោយផ្អែកលើព័ត៌មានទទួលបានពី "សមមិត្ត មុត" អំពីការចាប់ខ្លួនអ្នកនេសាទជនជាតិថៃ ៤នាក់[208]។ យោងតាមអត្ថបទសារព័ត៌មានចំនួនពីរអត្ថបទ បានឲ្យដឹងថា រវាងថ្ងៃទី ៤ ខែ កុម្ភៈ និងថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៨ អៀង សារី ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចរចាដោះលែងអ្នកនេសាទថៃមួយចំនួន ដែលបានចាប់ខ្លួននៅដែនសមុទ្រដោយកងកម្លាំងកងទ័ពជើងទឹករបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[209]។ នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៨ ជនសង្ស័យ រាយការណ៍ទៅមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃកម្ពុជាប្រជាធិតេយ្យ រួមមាន អៀង សារី អំពីការពន្យារពេលដោះលែង "សៀម" [210]។

១០៥. យោងតាមអត្ថបទសារព័ត៌មានមួយទៀតបានឲ្យដឹងថា នៅខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៧៨ អៀង សារី បានដឹងអំពីការដាក់ឃុំឃាំងអ្នកនេសាទថៃនៅ "ការដ្ឋានការងារ" និងការសម្លាប់កសិករថៃដោយកងកម្លាំងខ្មែរក្រហម ហើយបានពិភាក្សាបញ្ហាទាំងនេះជាមួយនឹងតំណាងរដ្ឋាភិបាលថៃ[211]។

១០៦. នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៨ ជនសង្ស័យបានជូនដំណឹងទៅ មេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រួមមាន អៀង សារី អំពីការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ជនជាតិវៀតណាមចំនួន ១២០នាក់[212]។ នៅខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៧៨ អៀង សារី ត្រូវបានរាយការណ៍ថាបានបញ្ជាក់ថា កម្ពុជា បាន "វាយប្រហារទៅលើពួកឈ្លានពានវៀតណាម យ៉ាងអាម៉ាស់"[213]។

១០៧. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានជំទាស់ទៅនឹងភាពជឿជាក់បានរបស់អត្ថបទសារព័ត៌មានទាំងនោះដែលរាយការណ៍អំពីអៀង សារី ដោយបានបញ្ជាក់ថា កង្វះខាតមិនមានឈ្មោះម្ចាស់អត្ថបទ និងព័ត៌មានខ្លឹមសារផ្សេងទៀត មិនអាចឲ្យគេពិនិត្យទៅលើភាពពិតប្រាកដនៃអត្ថន័យអត្ថបទទាំងនោះបានទេ[214]។ ទោះយ៉ាងណា ការវាយតម្លៃលើអត្ថិភាពនៃលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ជាពិសេស

---

[208]សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1.3.34.23 *ទូរលេខ ១៨* ថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៧៧។

[209]សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/1751 *អត្ថបទសារព័ត៌មាន ចំណងជើង "ពាណិជ្ជកម្មថៃជាមួយកម្ពុជា"* ថ្ងៃទី ១០ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៧៨ ទំព័រ ៤។ សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារD108/28.222 *អត្ថបទសារព័ត៌មាន ចំណងជើង "កម្ពុជា យល់ព្រមដោះលែងអ្នកនេសាទថៃ"* ថ្ងៃទី ៣០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៨ ទំព័រ ៦។

[210] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1.3.30.25 *ទូរសព្ទសំងាត់* ចុះថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៨។

[211] សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/1752 *សេចក្តីរាយការណ៍ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយអន្តរជាតិ* ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៧៨។

[212] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[213] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[214] *សារណារបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង* កថាខណ្ឌ ៣១។

នៅដំណាក់ដំបូងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មិនតម្រូវឱ្យមានភស្តុតាងប្រាកដដាច់ខាតទេ ប៉ុន្តែតម្រូវឱ្យមានការពិនិត្យជាក់ស្តែងទៅលើភស្តុតាង។ ប្រសិនបើតម្រូវឱ្យមានភស្តុតាងប្រាកដដាច់ដាតនោះ ទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៅដំណាក់កាលដំបូងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នឹងមិនអាចទប់ស្កាត់បានឡើយ។ ការត្រួតពិនិត្យទៅលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ បង្ហាញថា នៅក្នុងរឿងក្តីផ្សេងទៀត ចៅក្រមអន្តរជាតិ បានរកឃើញអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ដោយផ្អែកលើតែការចោទប្រកាន់ដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[215]។ ដោយផ្អែកលើកាលបរិច្ឆេទ និងខ្លឹមសារនៃអត្ថបទទាំងនោះ ដែលស្របនឹងព័ត៌មានដែលជនសង្ស័យបានបញ្ជូនទៅមេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជឿជាក់ថា ដោយផ្អែកលើការវិនិច្ឆ័យជាក់ស្តែង អត្ថបទទាំងនោះអាចជឿជាក់បាន។

១០៨. ភស្តុតាងក៏បង្ហាញពីទំនាក់ទំនងជាក់ស្តែងរវាងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ និងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលបានចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២។ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៧៦ នៅក្នុងការប្រជុំលេខា និងអនុលេខាកងពល និងវរៈសេនាធំរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សុន សេន[216] បាននិយាយអំពីភាពសំខាន់នៃការយកជ័យជំនះលើខ្មាំងរបស់ខ្មែរក្រហម ដោយបានបញ្ជាក់ថា "ត្រូវសំរិតសំរាំងសមាសភាពមិនល្អ ដាច់ខាត" [217] ។ នៅពេលដែលជនសង្ស័យឡើងនិយាយ គាត់បានសរសើរសកម្មភាពដែលមានបំណងវែកមុខ *"ពួកក្បត់ក្នុងបក្ស"* ហើយបានបញ្ជាក់ថា *"សមាសភាពមិនល្អ ឬខ្មាំងនៅតែពួនបន្លំបង្កប់បក្សទៀត"*។ ក្រោយពីប្រកាសថាគាត់ "យល់ស្របឯកភាព ជាមួយបក្សទាំងស្រុង"លើតម្រូវការដោះស្រាយវត្តមានខ្មាំងនៅក្នុងជួរបក្ស គាត់បានបញ្ជាក់ថា៖

"ធ្វើម៉េច កុំឱ្យស្ថានការណ៍ជ្រួលហួស[...]កុំឱ្យស្ថានការណ៍វាពង្រីងពង្រីកខ្លួនបានឱ្យសោះ"[218]។

---

[215] សេចក្តីសម្រេចបុរេជំនុំជម្រះ *Prlić* កថាខណ្ឌ ២៩-៣០។ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Mejakić* កថាខណ្ឌ ១២។ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* កថាខណ្ឌ ២៣-២៤។ ដីកាសម្រេច *Delić* ទំព័រ ២-៣។

[216] ឈ្មោះហៅក្រៅមួយក្នុងចំណោមឈ្មោះហៅក្រៅរបស់ សុន សេន គឺ បង ៨៩។ *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ D99 ដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ២។

[217] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1.3.27.20 (វត្ថុតាងសាធារណៈនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/152) *កំណត់ហេតុនៃការប្រជុំលេខា និងអនុលេខាកងពល និងវរៈសេនាធំឯករាជ្យ* ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៧៦ ERN 00183987។

[218] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* ERN 00183990។

១០៩. នៅថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៧ នៅក្នុងទូរលេខមួយផ្ញើទៅ "គណៈ ៨៧០" (និងចម្លងជូន ដូចជា "បងវ៉ាន់" គឺអៀង សារី) ជនសង្ស័យបានបញ្ជាក់ថាបានទទួលទស្សនៈណែនាំរបស់បក្សស្តីពីវៀតណាម និងបានសន្យាការពារបក្ស និងបោសសម្អាតគ្មានស្ទាក់ស្ទើរសមាសភាពខ្មាំងបង្កប់ "*ជាយួន និងខ្មាំងដទៃទៀត*" [219] ។

១១០. គួរឲ្យកត់សម្គាល់ ការកសាង "សមាសភាពមិនល្អ" និងការសម្លាប់ "ខ្មាំង" ទាំងក្នុង និងក្រៅជួរ ប.ក.ក គឺជាគោលនយោបាយមួយក្នុងចំណោមគោលនយោបាយដែលបានរៀបចំ និងអនុវត្តដោយមេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងការជំរុញឲ្យមានសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ បើយោងតាម ដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ គោលនយោបាយនេះ "*ត្រូវបានអនុវត្តជាចំបងដោយសមាជិកនៃកងកម្លាំងសន្តិសុខ និងយោធានៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា(សន្តិបាល)*" [220] ។ ជនសង្ស័យត្រូវបានចោទថាទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ដូចជា តាមរយៈការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[221]។ ផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលបានចោទនេះ គឺត្រូវ"កំណត់សម្គាល់សមាជិក ក.ប.ក ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាខ្មាំង ឬជនក្បត់ ហើយដើម្បីចាប់ និងដាក់ឃុំដោយខុសច្បាប់ ធ្វើបាបដោយអមនុស្សធម៌ ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់" [222]។

១១១. ដូច្នេះ មានទំនាក់ទំនងជាក់ស្តែងរវាងការប្រព្រឹត្តដែលត្រូវបានចោទថាបានធ្វើឡើងដោយជនសង្ស័យជាមួយសហឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២។

---

[219] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារD1.3.34.60 *ទូរលេខយោធាកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពីមាស មុត ទៅគណៈ ៨៧០* ថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៧។ ភាសាដែលប្រើប្រាស់ដោយជនសង្ស័យនៅក្នុងទូរលេខនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងដូចនឹងភាសាដែលប្រើនៅក្នុងទង់បដិវត្តន៍ ដែលជាទស្សនាវដ្តីឃោសនាចេញផ្សាយជារៀងរាល់ខែដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលនយោបាយរបស់ ប.ក.ក។ *សូមមើល ដីកាដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ១០១ និង១៩០។

[220] *ដំណោះស្រាយ* កថាខណ្ឌ ១៥៦-១៥៩, ១៧៨ និង ១៨២។

[221] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ៣៣-៤១។

[222] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ* កថាខណ្ឌ ៣៣។

iv. ភស្តុតាងអំពីទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមរវាងជនសង្ស័យ ជាមួយអៀង សារី

១១២. ភស្តុតាងឯកសារ បង្ហាញថា រវាងឆ្នាំ ១៩៧៧ និងឆ្នាំ១៩៧៨ បើមិនដោយផ្ទាល់ ឬក៏តាមរយៈសុន សេន ដែរ ជនសង្ស័យ បានរាយការណ៍ទៅមេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រួមមាន អៀង សារី អំពីបញ្ហាដែលជាចំណុចសំខាន់នៃការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ រួមមានការចាប់ខ្លួននិងការសម្លាប់ជនជាតិវៀតណាមចំនួន ១២០ នាក់ និងការចាប់ខ្លួនអ្នកនេសាទថៃ[223]។ អៀង សារី ខ្លួនគាត់នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយជាមួយ Elizabeth Becker ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៨១ បានបញ្ជាក់ថា សុន សេន រាយការណ៍ទៅគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ អំពីបញ្ហាសន្តិសុខ និងបានបញ្ជាក់ទៀតថា សុន សេន ពឹងផ្អែកលើ "មនុស្សតំបន់"សម្រាប់ធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ទាំងនេះ ហើយអៀង សារី បានឮពីសេចក្តីរាយការណ៍អំពីបញ្ហាសន្តិសុខ[224]។

១១៣. យោងតាមសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អង្គហេតុដែលថា អៀង សារី មានឈ្មោះនៅក្នុងចំណោមអ្នកទទួលទូរលេខបញ្ជូនពីជនសង្ស័យ (ឬពីសុន សេន បញ្ជូនព័ត៌មានដែលទទួលបានពីជនសង្ស័យ)នោះ មិនមែនជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា អៀង សារី ពិតជាទទួលបានទូរលេខទាំងនោះទេ។ ខណៈដែលភស្តុតាងនេះ អាចមិនមែនជាភស្តុតាងប្រាកដដាច់ខាតក៏ដោយ ក៏ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជឿជាក់ថា ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានជាក់ស្តែង បង្ហាញថា អៀង សារី ទទួលបានសេចក្តីរាយការណ៍ដែលបានត្រួតពិនិត្យខាងលើ។

១១៤. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏បានពិចារណាទៅលើបទសម្ភាសន៍មួយដែលបានធ្វើឡើងជាមួយជនសង្ស័យ នៅខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៨១ ដោយក្នុងបទសម្ភាសន៍នេះ គាត់បានបញ្ជាក់ថា៖

> *"ប្រសិនបើអ្នកចង់ដឹងរឿងរ៉ាវគ្រប់យ៉ាងនៅក្នុងសម័យនោះ សូមទៅសួរ អៀង សារី ទៅ។ កុំសួរខ្ញុំ ឬមន្ត្រីមានឋានៈទាបៗផ្សេងទៀត។ អៀង សារី គឺជាអ្នកដឹកនាំ។ សម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំគ្មាន*

---

[223] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1.3.30.25 *ទូរសព្ទសំងាត់* ថ្ងៃទី ១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៨។ សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1.3.34.23 *ទូរលេខ ១៨* ថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៧៧។

[224] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D4.1.1032 [ក៏មាននៅក្នុងឯកសារភស្តុតាង សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E3/94] *បទសម្ភាសន៍ជាមួយ អៀង សារី ធ្វើឡើងដោយ Elizabeth Becker* ថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៨១ ទំព័រ ៣។

បញ្ហាជាមួយនឹងតុលាការឡើយ។ ខ្ញុំនឹងនិយាយរឿងរ៉ាវសព្វយ៉ាង៖ អ្វីដែលខ្ញុំបានដឹង និងបានធ្វើ។ មន្ត្រីមានឋានៈទាបត្រូវតែគោរពបញ្ជា"[225]។

១១៥. យោងតាម សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានឱ្យដឹងថា នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍នេះ ជនសង្ស័យ ទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវទៅ អៀង សារី ដោយផ្ទាល់ ហើយស្វះស្វែងឱ្យខ្លួនគាត់រួចខ្លួនពីការទទួលខុសត្រូវណាមួយ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ កត់សម្គាល់ថា អត្ថបទសម្ភាសន៍ ដែលយល់ថាដកស្រង់ពីខ្លឹមសារនេះ គឺមានន័យមិនច្បាស់លាស់មួយផ្នែក។ មិនច្បាស់ថាតើ ជនសង្ស័យ សំដៅ ឬក៏មិនសំដៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ដែលអ្នកទាំងពីរ ឥឡូវនេះ ត្រូវបានចោទថាទទួលខុសត្រូវ ឬក៏អ្នកទាំងពីរធ្លាប់ត្រូវបានចោទថាទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ ក្នុងករណីអៀង សារី ដែលបានស្លាប់ហើយ។ ទោះយ៉ាងណា ជនសង្ស័យ ពិតជាសំដៅលើ អៀង សារី ថាជា "អ្នកដឹកនាំ" ខណៈដែលគាត់ហាក់ដូចជាចង់ចាត់ទុកខ្លួនគាត់ថាជា "មន្ត្រីថ្នាក់ទាប"។ ចំណុចនេះ បូករួមជាមួយនឹងទូរលេខដែលបានពិចារណាខាងលើ បង្ហាញពីទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមរវាងអ្នកទាំងពីរ។ វាក៏បង្ហាញពីលទ្ធភាពយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តី ដែលជនសង្ស័យអាចសម្រេចស្វែងរកដើម្បីការពារក្តីខ្លួនឯង ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានចោទជាផ្លូវការ និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ។

v. សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុ និងទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្តែងរវាងអៀង សារី ជាមួយជនសង្ស័យ

១១៦. ដោយផ្អែកលើភាពត្រួតស៊ីគ្នានៅក្នុងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី និងដោយពិចារណាទៅលើភស្តុតាងដែលបានពិនិត្យខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យល់ឃើញថាមានទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងរឿងក្តីរបស់ជនសង្ស័យ ជាមួយអៀង សារី។

១១៧. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏បានពិចារណាទៅលើសមាជិកភាពរបស់អៀង សារី នៅក្នុងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ដែលជាអង្គការកំពូលនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌអង្គការចាត់តាំងរបស់កម្ពុជា

---

[225] សំណុំរឿង ០០៣ ឯកសារ D1.3.33.16 *កិច្ចសម្ភាសជាមួយ មាស មុត ធ្វើឡើងដោយ Christine Chameau* ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩១ ទំព័រ១-២។

ប្រជាធិបតេយ្យ។ យោងតាមដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បានឱ្យដឹងថា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ បានបង្កើតគោលនយោបាយ រួមមានការកម្ទេចខ្មាំងរបស់ ប.ក.ក ។ ភស្តុតាងនេះបង្ហាញថា ជនសង្ស័យ បានសន្យាអនុវត្តគោលនយោបាយនេះ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានពិចារណាឃើញថា ជនសង្ស័យ ដែលជាប្រធានកងពលលេខ ១៦៤ នៃ ក.ប.ក បានផ្ញើសេចក្ដីរាយការណ៍ បើមិនដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈសុន សេន ទៅឱ្យ អៀង សារី ហើយនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយ គាត់បាននិយាយសំដៅទៅ អៀង សារី ថាជា "អ្នកដឹកនាំ"។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា ធាតុផ្សំទាំងនេះ ជាក់ស្ដែងបង្កើតឱ្យមានអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងជនសង្ស័យ ជាមួយអៀង សារី។

III. អាច ឬមិនអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុ និងទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្ដែង នឹងនាំឱ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍

១១៨. ក្នុងករណីដែលមេធាវីណាម្នាក់តំណាងឱ្យកូនក្ដីណាម្នាក់នៅក្នុងរឿងក្ដីមួយដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងជាមួយនឹងរឿងក្ដីដែលគាត់ធ្លាប់តំណាងឱ្យកូនក្ដីម្នាក់ផ្សេងទៀតនោះ មេធាវីនោះ ត្រូវតែអាចស្វែងរកប្រយោជន៍ល្អបំផុតឱ្យកូនក្ដីបច្ចុប្បន្ន នៅក្នុងរបៀបដែលមិនបំផ្លាញប្រយោជន៍អតីតកូនក្ដីរបស់ខ្លួន។ នៅក្នុងបរិបទនៃការស៊ើបអង្កេតព្រហ្មទណ្ឌ និងការជំនុំជម្រះក្ដីព្រហ្មទណ្ឌ មេធាវីត្រូវតែអាចផ្ដល់យោបល់ប្រឹក្សាទៅកូនក្ដី អំពីជម្រើសទាំងអស់ដែលអាចមាន ហើយត្រូវស្វែងរកយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ និងគ្មានដែនកំណត់នូវយុទ្ធសាស្ត្រ វិធីការពារក្ដី និងការស៊ើបអង្កេត និងវិធីត្រួតពិនិត្យដេញដោល ដែលជាប្រយោជន៍ល្អបំផុតសម្រាប់កូនក្ដី[226] ។ គ្មានអ្វីបន្តិចសោះដែលធ្វើឱ្យអស់ករណីយកិច្ចដែលមេធាវីមានចំពោះកូនក្ដី។ នៅពេលដំណាលគ្នានេះដែរ មេធាវី មានកាតព្វកិច្ចមិនអនុវត្តអ្វីដែលប៉ះពាល់ដល់ប្រយោជន៍អតីតកូនក្ដីរបស់ខ្លួន។

១១៩. ដោយពិចារណាទៅលើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានខាងលើស្ដីពីអត្ថិភាពនៃទំនាក់ទំនងអង្គហេតុ និងទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្ដែង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ឥឡូវនេះនឹងពិនិត្យថាតើ អាចឬមិនអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចកើតឡើងនៅក្នុងសំណុំ

---

[226] *សូមមើល* ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងតវ៉ា *Mejakić* កថាខណ្ឌ ១៥។

រឿង ០០៣។ ក្នុងការវាយតម្លៃនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ នឹងពិចារណាទៅលើជំហរនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ដែលសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានអនុវត្តដើម្បីការពារអៀង សារី ដោយបានស្វះស្វែងឲ្យកូនក្តីរបស់ខ្លួនឃ្លាតឆ្ងាយពី "មជ្ឈិមបក្ស" និងបានស្វះស្វែងបង្ហាញថា គាត់មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តនៅ ស-២១ ឡើយ[227]។ នៅក្នុងការវាយតម្លៃនេះនឹងពិចារណាផងដែរលើលទ្ធភាពអនុភាពសម្រាលបន្ទុកតាមរយៈការអនុវត្តតាមបញ្ជាថ្នាក់លើ និងការបង្ខិតបង្ខំ[228] ព្រមទាំងតាមរយៈការសហការជាមួយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងអាជ្ញាធរតុលាការ[229]។

---

[227] សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ -E1/61.1 *ប្រតិចារឹក* ថ្ងៃទី ៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១២ ទំព័រ ៩៨-១១៩។ សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ E1/95.1 *ប្រតិចារឹក* ថ្ងៃទី ២៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ ទំព័រ ៦៣-៦៧។

[228] *សាលក្រម ឌុច* កថាខណ្ឌ ៦០៧-៦០៨។ ក្រោយមក ការពិចារណានេះត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ នៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល រឿងក្តី*សហព្រះរាជអាជ្ញា តទល់នឹង កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច* ("សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឌុច) ថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៣៦០។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Erdemović *សាលក្រមផ្តន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ១៧។ តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Krstić *សាលក្រម* ថ្ងៃទី ២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ៧១៤។ តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Todorović *សាលក្រមផ្តន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ៣១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ១១១-១១២។ តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Jelisić *សាលដីកា* ថ្ងៃទី ៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ១០១។ តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Rutaganira *សាលក្រម* ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៥ កថាខណ្ឌ ១៦១។ *សូមមើលផងដែរ* លក្ខន្តិកៈនៃ ICC មាត្រា ៣៣ លក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTY មាត្រា ៧(៤) លក្ខន្តិកៈតុលាការ ICTR មាត្រា ៦(៤) លក្ខន្តិកៈតុលាការ SCSL មាត្រា ៦(៤) និងលក្ខន្តិកៈតុលាការSTL មាត្រា ៣(៣)។

[229] *សាលក្រម ឌុច* កថាខណ្ឌ ៦០៩។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឌុច កថាខណ្ឌ ៣៦៦។ តុលាការ ICC វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង វិធាន ១៤៥(២)(ក)(ii)។ តុលាការ ICTY វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង វិធាន ១០១(ខ) (ii) ។ តុលាការ ICTR វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង វិធាន ១០១(ខ)(ii) និងតុលាការ SCSL វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង វិធាន ១០១(ខ) (ii)។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Galić *សាលដីកា* ថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៤៣៤។ តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Blaškić *សាលក្រម* ថ្ងៃទី ៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០០ កថាខណ្ឌ ៧៧៤។

00968729

ក.លទ្ធភាពរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការស្វែងរកវិធីស៊ើបអង្កេតនិងយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីទាំងអស់ដែលអាចមាន

១២០. នៅក្នុងបរិបទឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ជាធម្មតាដែលជនជាប់សង្ស័យ ឬជាប់ចោទពីបទឧក្រិដ្ឋបង្វែរកំហុសទម្លាក់ទៅថ្នាក់លើណាម្នាក់ក្នុងគោលបំណងព្យាយាមផាត់ចេញការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួន។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ការអនុវត្តដោយសារការបង្ខិតបង្ខំ និង/ឬបញ្ជាថ្នាក់លើ អាចមានអនុភាពសម្រាលទោសដែលអាចមាន។ ផលប្រយោជន៍ជាក់ស្តែងនៃការប្រើប្រាស់យុទ្ធសាស្ត្របែបនេះ មានលក្ខណៈធំធេងណាស់ ជាពិសេសនៅក្នុងបរិបទនៃការផ្តន្ទាទោស ហើយត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងច្រើនពីសំណាក់សាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិផ្សេងៗ[230]។

១២១. ដោយពិចារណាទៅលើទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី ទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្តែងយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងអ្នកទាំងពីរ និងពិចារណាទៅលើតំណែងជាន់ខ្ពស់របស់អៀង សារី នៅ ប.ក.ក នោះ ទើបអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា ជនសង្ស័យអាចឆ្លៀតប្រើប្រាស់យុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីដែលមានបំណងបង្វែរកំហុសទៅថ្នាក់លើ ហើយតាមរយៈការធ្វើដូច្នេះ គាត់អាចឆ្លើយដាក់ អៀង សារី ឱ្យជាប់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣។ ជនសង្ស័យក៏អាចសម្រេចជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលកំណត់ត្រឹម“មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” និង“អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តរវាងថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ដោយព្យាយាមកាត់បន្ថយឱ្យបានអប្បបរមានូវកម្រិតការចូលរួមរបស់ខ្លួននៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ ហើយបង្កើនការទទួលខុសត្រូវរបស់សមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ក្នុងនោះ អៀង សារី គឺជាសមាជិក[231]។ បទសម្ភាសន៍នៅខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩១ របស់ជនសង្ស័យ ដែលបានពិភាក្សាខាងលើ ផ្តល់ការបង្ហាញមួយថា គាត់អាចសម្រេចប្រកាន់យកវិធីការពារក្តីទាំងនេះ។

---

[230] *សូមមើល* ជើងទំព័រខាងលើលេខ 228។

[231] មាត្រា ១ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

១២២. ទោះយ៉ាងណា ការស្វែងរកយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីដែលឆ្លើយដាក់ អៀង សារី ឱ្យជាប់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់នឹងជនសង្ស័យ នឹងបង្កើតឱ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍សម្រាប់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដែលនៅជាប់ករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអតីតកូនក្តីរបស់ខ្លួន[232]។

១២៣. ទំនាស់ផលប្រយោជន៍នេះ អាចមានបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធមួយចំនួន នៅដំណាក់ផ្សេងៗនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ។ នៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ទំនាស់នេះអាចកម្រិតលទ្ធភាពរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក្នុងការស្នើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សុំស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ឬស្វែងរកយុទ្ធវិធីស៊ើបសួរជាក់លាក់ណាដែលអាចឆ្លើយដាក់ថ្នាក់លើនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឱ្យជាប់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣។ នេះគឺជាបញ្ហាពិសេសនៅក្នុងបរិបទរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលការខកខានមិនបានភស្តុតាងមួយចំនួននៅអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត អាចប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីណាមួយក្នុងការដាក់ភស្តុតាងនោះឱ្យទទួលយកនៅពេលជំនុំជម្រះក្តី [233]។ ជាងនេះទៀត ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចរៀបចំឱ្យមានការដេញដោលតទល់គ្នា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អាចមានដែនកំណត់នៅក្នុងលទ្ធភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការលើកឡើងសំណួរដែលអាចឆ្លើយដាក់អតីតកូនក្តីរបស់ខ្លួន។ ដូចគ្នានេះដែរ ប្រសិនបើជនសង្ស័យត្រូវបានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះវិញ ករណីយកិច្ចរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី អាចកម្រិតលទ្ធភាពរបស់សហមេធាវីក្នុងការពិចារណា ផ្តល់អនុសាសន៍ ឬអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីណាមួយ៉ាង រួមមាន ការកោះហៅសាក្សី និងការស្វះស្វែងរកវិធីសាស្ត្រពិនិត្យដេញដោល[234] ។

---

[232] *សូមមើល* ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ២៧-២៨។

[233]វិធានផ្ទៃក្នុង ៥៥(១០) អនុញ្ញាតឱ្យភាគីនានា ស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដែលខ្លួនយល់ឃើញថាមានប្រយោជន៍ដល់ការស៊ើបអង្កេត។ យោងតាមវិធាន ៨៧(៤) នៅអំឡុងពេលសវនាការនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជនជាប់ចោទអាចដាក់សំណើសុំឱ្យទទួលយកភស្តុតាងថ្មី ប៉ុន្តែត្រូវធ្វើឱ្យ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជឿជាក់ថា ភស្តុតាងនោះពុំអាចរកបាននៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត។

[234]កត្តាទាំងនេះត្រូវបានពិចារណាដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY ក្នុងការវាយតម្លៃថាតើទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទំនង ឬមិនទំនងជាប៉ះពាល់ជាអចិន្ត្រៃយ៍ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ។ *សូមមើល*ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Mejakić* កថាខណ្ឌ ១៥ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ២៧-២៨ និង សេចក្តីសម្រេចបុរេជំនុំជម្រះ *Prlić* កថាខណ្ឌ ១៥។

ខ. ការសហការជាមួយ អ.វ.ត.ក

១២៤. បន្ថែមពីលើបញ្ហាការបង្ខិតបង្ខំ និងបញ្ហាថ្នាក់លើ ការសហការជាមួយ អ.វ.ត.ក ក៏អាចបង្កើតឱ្យមានកត្តាស្ថានសម្រាលដែរ។ ការផ្តល់ ឬការបញ្ជាក់អំពីព័ត៌មានដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានដឹង[235] ការទទួលស្គាល់អង្គហេតុ[236] ការជួយរៀបចំប្រតិបត្តិការដែលនាំឱ្យមានការចាប់ខ្លួនជនសង្ស័យផ្សេងទៀត[237] ការសារភាពកំហុស[238] និងការយល់ព្រមផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងទៀត ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការសហការ[239]។

---

[235] តុលាការ ICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Serugendo *សាលក្រម* ថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៦១-៦២។ *សូមមើលផងដែរ* រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Dragan Nikolić,* សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-S សាលក្រមផ្តន្ទាទោស (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង) ថ្ងៃទី ១៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៣ កថាខណ្ឌ ២៥៣ (ក្នុងសាលក្រមនេះ ជនជាប់ចោទ បានផ្តល់ "ព័ត៌មានលម្អិតយ៉ាងច្រើន"អំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម និងអ្នកប្រព្រឹត្តនៅក្នុងក្រុងរបស់គាត់ ព្រមទាំងអំពីទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំ និងទិសដៅថ្នាក់ដឹកនាំ)។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Miroslav Deronjić,* សំណុំរឿងលេខ IT-02-61-S សាលក្រមផ្តន្ទាទោស (អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង) ថ្ងៃទី ៣០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ២៤២-២៦០(ក្នុងសាលក្រមនេះ ជនជាប់ចោទបានផ្តល់ព័ត៌មានលក្ខណៈពិសេស និងជាការបញ្ជាក់ ទៅឱ្យរដ្ឋអាជ្ញា ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្ម និងអ្នកប្រព្រឹត្តដែលពីមុនគេមិនបានដឹង រួមជាមួយនឹងព័ត៌មានដើមទាក់ទងនឹងការធ្វើសង្គ្រាម)។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Erdemovic* សំណុំរឿងលេខ IT-96-22-T សាលក្រមផ្តន្ទាទោស ថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ទំព័រ ១៧(ក្នុងសាលក្រមនេះ ជនចាប់ចោទបានផ្តល់ជូនរដ្ឋអាជ្ញានូវព័ត៌មានថ្មីស្តីពីអ្នកប្រព្រឹត្ត និងឧក្រិដ្ឋកម្ម បានបង្ហាញអត្តសញ្ញាណមេបញ្ជា និងអ្នកសម្លាប់ បានផ្តល់ព័ត៌មានអំពីរចនាសម្ពន្ធយោធាដែលឈានដល់ការចេញដីកាចាប់ខ្លួន)។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាលតទល់នឹង Miroslav Bralo* សំណុំរឿងលេខ IT-95-17-A សាលក្រមផ្តន្ទាទោស ថ្ងៃទី ២ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៧ ទំព័រ ១៨-៣៦(ក្នុងសាលក្រមនេះ ជនជាប់ចោទបានផ្តល់ព័ត៌មានអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមិនមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ និងបានលម្អិតអំពីគោលបំណងរើសអើងរបស់ពួកគេ)។ រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Obrenović* សំណុំរឿងលេខ IT-02-60/2-S សាលក្រមផ្តន្ទាទោស ថ្ងៃទី ១០ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៣ ទំព័រ ៣៧-៣៩(ក្នុងសាលក្រមនេះ ជនជាប់ចោទ បានផ្តល់ព័ត៌មានអំពីមជ្ឈដ្ឋានការងារផ្ទៃក្នុងនៃថ្នាក់ដឹកនាំ បានអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកស៊ើបអង្កេតឆែកឆេរទ្រព្យសម្បត្តិរបស់កងពលតូចទោះបីជាមានហានិភ័យថាអ្នកស៊ើបអង្កេតអាចរកឃើញភស្តុតាងបទឧក្រិដ្ឋក៏ដោយ និងបានប្រគល់អាវុធជូនអ្នកស៊ើបអង្កេត ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យ ព្រមទាំងបានជួបជាមួយរដ្ឋអាជ្ញា ជាច្រើនដង)។

[236] តុលាការ ICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Musema *សាលក្រម និងការផ្តន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០០ កថាខណ្ឌ ១០០៧។

[237]តុលាការ ICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Serushago *សាលក្រមផ្តន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៣២។

១២៥. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង បានបញ្ជាក់ថា "ដូចបានបង្ហាញតាមរយៈការលះបង់សិទ្ធិ គ្មានកូនក្ដីណាម្នាក់ បានដឹងពីអ្វីដែលអាចប៉ះពាល់ដល់កូនក្ដីម្នាក់ទៀតឡើយ" [240]។ ទោះយ៉ាងណាការលះបង់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ មិនបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់អំពីចំណេះដឹងរបស់គាត់អំពីតួនាទី និងការអនុវត្តរបស់អៀង សារី[241]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ក៏បានទទួលផងដែរនូវការជូនដំណឹងពីជនសង្ស័យអំពីសេចក្ដីសម្រេចរបស់គាត់ក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតបទាំងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ និង០០៣[242]។ ជម្រើសនេះមានពេញលេញនៅក្នុងសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ។ ទោះយ៉ាងណា ជនដែលដំបូងគ្មានបំណងសហការជាមួយនឹងអាជ្ញាធរតុលាការ ប៉ុន្តែក្រោយមក អាចសម្រេចសហការវិញ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ យោបល់ប្រឹក្សារបស់មេធាវីណាម្នាក់ទៅកូនក្ដីរបស់ខ្លួនអាចប្រែប្រួល ឧទាហរណ៍ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថាពីមុនគ្មានភស្តុតាង។ ជាពិសេស ចំណុចនេះមានពិតប្រាកដនៅដំណាក់កាលដំបូងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ ដូចបានអង្កេតដោយគណៈកម្មការ USSC ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY បានដកស្រង់ និងឯកភាពតាមនៅក្នុងដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ Gotovina ។

---

[238]តុលាការ ICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្ដី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Rugambarara សាលក្រមផ្ដន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៣០ ("ចម្លើយសារភាពទោស អាចមានអនុភាពស្ពានសម្រាលទោស ដោយ៖ បង្ហាញពីវិប្បដិសារីការស្ដាយក្រោយ ការចូលរួមចំណែកក្នុងការផ្សះផ្សាគ្នាឡើងវិញ ការបង្ហាញការពិត ការលើកទឹកចិត្តឱ្យជនប្រព្រឹត្តផ្សេងទៀតចេញមុខ និងជួយមិនឱ្យការស៊ើបអង្កេត និងការជំនុំជម្រះក្ដីចំណាយពេលវែងឆ្ងាយ ដូច្នេះចំណាយពេលវេលា ការខិតខំប្រឹងប្រែង និងធនធានបានតិច ព្រមទាំងអង្គហេតុដែលថា សាក្សីមានអារម្មណ៍ ធូរស្រាលពេលផ្ដល់ភស្តុតាងនៅក្នុងតុលាការ")។ *សូមមើលផងដែរ* តុលាការ ICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្ដី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង* Nzabirinda សាលក្រមផ្ដន្ទាទោស ថ្ងៃទី ២៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៧ កថាខណ្ឌ ៦៥។ តុលាការ ICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្ដី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Bisengimana* សាលក្រមផ្ដន្ទាទោស ថ្ងៃទី ១៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ១២៦។

[239]តុលាការICTR អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្ដី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Serushago សាលក្រមផ្ដន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ៣៣។ តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង រឿងក្ដី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Todorović សាលក្រមផ្ដន្ទាទោស* ថ្ងៃទី ៣១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០១ កថាខណ្ឌ ៨៥។

[240]សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារD56/4/1 *សំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងសារណារបស់សហមេធាវី ស្ដីពីលទ្ធភាពទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៅក្នុងការតំណាងលោកមាស មុត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣* ថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៣៥។

[241] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56/4/1.2 *ការជូនដំណឹងរបស់មាស មុត អំពីចេតនាប្រើប្រាស់សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយ និងការលះបង់ចោលនូវទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលអាចកើតមាន* ថ្ងៃទី ១៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២។

[242] *ដូចដើងទំព័រខាងលើ*។

"ភាពទំនងនឹងកើតឡើង និងទំហំនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍កកើតដំបូង ត្រូវបានដឹងជាទូទៅថា ពិបាកព្យាករណ៍ជាមុនណាស់ សូម្បីតែអ្នកដែលយល់ដឹងទាំងស្រុងទៅលើការជំនុំជម្រះក្តីព្រហ្មទណ្ឌក៏ដោយ។ កម្រមានមេធាវីណាម្នាក់ដែលនឹងមានសំណាងគ្រប់គ្រាន់អាចដឹងការពិតទាំងអស់ពីកូនក្តីរបស់ខ្លួន មិនសូវបានដឹងទាំងស្រុងមុនពេលមានសវនាការលើអ្វីដែលសាក្សីម្នាក់...នឹងនិយាយនៅក្នុងសវនាការ។ សក្ខីកម្មមួយចំនួនដ៏តិចតួចដែលមិនបានព្យាករណ៍ជាមុន ឬឯកសារតែមួយដែលមិនបានដឹង ឬមិនបានជូនដំណឹងជាមុន អាចកែប្រែយ៉ាងខ្លាំងទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងចុងចោទជាច្រើននាក់។ ការមិនអាចព្យាករណ៍បានទាំងនេះគឺលំបាកល្មមរួចទៅហើយសម្រាប់មេធាវីក្នុងការវាយតម្លៃ ហើយកាន់តែលំបាកថែមទៀតក្នុងការជូនដំណឹងតាមរយៈការពន្យល់ទៅចុងចោទព្រហ្មទណ្ឌណាម្នាក់ដែលមិនដឹងអំពីភាពលម្អិតនៃក្រមសីលធម៍ច្បាប់"[243]។

១២៦. សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ស្ថិតនៅក្រោមកាតព្វកិច្ចត្រូវផ្តល់យោបល់ប្រឹក្សាទៅ ជនសង្ស័យអំពីជម្រើសដែលមានទាំងអស់ រួមមានការសហការដោយស្មោះ និងពេញលេញនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ និង០០៣[244]។ ទោះយ៉ាងណា ការសហការនេះ អាចមានសំអាងហេតុរំពឹងថារួមបញ្ចូលទាំងការពិភាក្សាអំពីតួនាទីរបស់អៀង សារី នៅគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ និងទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ប្រសិនបើជនសង្ស័យត្រូវបានកោះហៅឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២[245] ហើងប្រសិនបើគាត់សន្និដ្ឋានថា គាត់មានប្រយោជន៍ល្អបំផុតក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មនោះ អាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា គាត់នឹងត្រូវសួរសំណួរអំពីតួនាទីរបស់អៀង សារី ដែលលែងជាជនជាប់ចោទក៏ដោយ ក៏នៅមានឈ្មោះនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ជាសមាជិកម្នាក់នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាមួយនឹងជនជាប់ចោទ ខៀវ

[243] *សូមមើល ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា* Gotovina កថាខណ្ឌ ៣៣ លេខ 98។ *សូមមើលផងដែរ* សេចក្តីសម្រេចបុរេជំនុំជម្រះ *Prlić* កថាខណ្ឌ ២៩។

[244] *សូមមើល ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា Mejakić* កថាខណ្ឌ ១៣។

[245] នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានសម្រេចថា សវនាការលើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ ត្រូវចាប់ផ្តើមក្នុងពេលឆាប់ៗដែលអាចធ្វើទៅបានបន្ទាប់ពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការដេញដោលនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/១ *សូមមើល* សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ *សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើកទីពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង ០០២* ថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៧៦។

សំផន និងនួន ជា[246]។ គួរកត់សម្គាល់ ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនដែលអាចជាផ្នែកមួយនៃសំណុំរឿង ០០២/២ ត្រួតស៊ីគ្នាជាមួយនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣[247]។

១២៧. ប្រសិនបើកាលៈទេសៈកើតឡើងដោយជនសង្ស័យនឹងមានប្រយោជន៍ដោយសារការលះបង់សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប និងដោយសារការសហការជាមួយនឹងអាជ្ញាធរតុលាការនោះ ករណីយកិច្ចរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី អាចកម្រិតលទ្ធភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការផ្តល់ជូនជនសង្ស័យនូវយោបល់ប្រឹក្សាដែលនឹងពង្រឹងប្រយោជន៍ល្អបំផុតរបស់ជនសង្ស័យ។ ដូច្នេះ មានលទ្ធផលមួយកើតឡើង គឺ នឹងមិនមានតំណាងផ្លូវច្បាប់ជាមេធាវីដែលមិនមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ឡើយ។

គ. ករណីកិច្ចរបស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងការរក្សាការសម្ងាត់ឱ្យ អៀង សារី

១២៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ក៏អាចកើតឡើងផងដែរទាក់ទងនឹងព័ត៌មានសម្ងាត់ដែលអៀង សារី អាចបានផ្តល់ជូន សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងដោយព័ត៌មានទាំងនោះអាចមានប្រយោជន៍ដល់ជនសង្ស័យ ប៉ុន្តែផ្ទុយពីប្រយោជន៍របស់អៀង សារី។ យោងតាមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅក្នុងរឿងក្តី *Hadžihasanović* បានឱ្យដឹងថា ភាគីដែលស្នើសុំប្តឹងជិតចិត្តប្រឆាំងនឹងមេធាវី គឺមានបន្ទុកត្រូវបញ្ជាក់ពីអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ណាមួយ៉ាង[248]។ នៅក្នុងរឿងក្តី *Jean-Pierrre Bemba Gombo* អង្គជំនុំជម្រះ III នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ICC) តម្រូវឱ្យមាន "ភស្តុតាង"ដែលបញ្ជាក់ថាមេធាវី មានព័ត៌មានសម្ងាត់ដែលអាចនាំឱ្យមាន

---

[246]ធាតុផ្សំមួយនៃគោលការណ៍សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គឺអត្ថិភាពនៃ"ពហុជន"ដែលបានប្រព្រឹត្តជំរុញឱ្យមានផែនការរួមនេះ។ ដោយសារមូលហេតុនេះ ការប្រព្រឹត្តរបស់អៀង សារី នឹងនៅតែជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២។

[247]*សូមមើលសំណុំរឿង* ០០២ ឯកសារ E284 *សេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣* ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ទំព័រ ៧១-៧៤ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ ទំព័រ ១៤-២១។ *សូមមើលផងដែរ* ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Mejakić* កថាខណ្ឌ ១៣។

[248]តុលាការ ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Hadžihasanović និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារ IT-01-47-PT *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់រដ្ឋអាជ្ញាសុំពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលតុលាការក្នុងការចាត់តាំងលោក Rodney Dixo ជាសហមេធាវី ឱ្យជនជាប់ចោទ Kubura* ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មីនា ឆ្នាំ២០០២ ("ដីកាសម្រេច*Hadžihasanović*") កថាខណ្ឌ ៥៣។

00968735

ទំនាស់ផលប្រយោជន៍[249]។ នៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ មិនបានផ្តល់ភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មានព័ត៌មានដែលអៀង សារី បានផ្តល់ជូនជាការសម្ងាត់ ហើយព័ត៌មាននោះអាចសំខាន់ដល់ការការពារក្តីរបស់ជនសង្ស័យ។

ឃ.សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើអត្ថិភាពនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍

១២៩. ទំនាក់ទំនងអង្គហេតុរវាងរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី រួមមានទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមជាក់ស្តែងរវាងអ្នកទាំងពីរ គឺធ្វើឱ្យប្រយោជន៍របស់អ្នកទាំងពីរ មានលក្ខណៈផ្ទុយខុសគ្នាជាសត្យានុម័ត។ ដោយសារសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងមានករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី ទើបអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងអាចស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីមួយដែលនឹងមិនអាចផ្តល់យោបល់ប្រឹក្សាជូនជនសង្ស័យអំពីយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តី និងមិនអាចស្វែងរកយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីដែលអាចប៉ះពាល់ដល់អៀង សារី ខណៈដែលយុទ្ធសាស្ត្រនោះអាចមានប្រយោជន៍ដល់ជនសង្ស័យ។ ដូច្នេះ អាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អាចត្រូវ "បង្ខំឱ្យប៉ះពាល់ដល់ករណីយកិច្ច[របស់ខ្លួន]ក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ ឬប៉ះពាល់ដល់ការតស៊ូមតិយ៉ាងស្វិតស្វាញឱ្យ [ជនសង្ស័យ] ដោយសារជ្រើសរើស ឬលាយលំប្រយោជន៍ខុសគ្នា ឬប្រឆាំងគ្នារវាងអតីតកូនក្តី ឬកូនក្តីបច្ចុប្បន្ន" [250]។

១៣០. ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋាន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ យល់ឃើញថា ប្រសិនបើបញ្ជាក់ពីការតែងតាំងសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងនោះ អាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយសមហេតុផលថាទំនាស់ផលប្រយោជន៍មួយចំនួនអាចកើតឡើងនៅពេលតំណាងឱ្យជនសង្ស័យ។

---

[249] តុលាការ ICC តុលាការ *Jean-Pierre Bemba Gombo* *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់រដ្ឋអាជ្ញាសុំលុបចោលការតែងតាំងអ្នកប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់ប្រចាំក្រុមការពារក្តី* ថ្ងៃទី ៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ សំណុំរឿងលេខICC-01/05-01/08 កថាខណ្ឌ ៤៥។

[250] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ៤៥។

00968736

IV. ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ អាចលះបង់បាន ឬអត់

១៣១. ទាំង ជនសង្ស័យ និងអៀង សារី បានដាក់ឯកសារលះបង់សិទ្ធិជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដោយលះបង់ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ណាមួយដែលអាចកើតឡើងមកពីការតំណាងដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង[251]។

១៣២. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មានករណីយកិច្ចធានាថា សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងការទទួលបានជំនួយគាំទ្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពពីមេធាវី និងភាពសុចរិតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី មិនត្រូវស្ថិតនៅក្នុងសភាពគ្រោះថ្នាក់ឡើយ។ ប្រសិនបើមានការសម្រេចថា ហានិភ័យកើតចេញពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាក់ស្តែង ឬអាចកើតឡើង ដូចជាថា ហានិភ័យបែបនោះនឹងត្រូវប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ ឬជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការស៊ើបអង្កេត ឬការជំនុំជម្រះក្តីយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងប្រកបដោយយុត្តិធម៌[252] ឬប៉ះពាល់ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការត្រឹមត្រូវនោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អាចចាត់វិធានការទប់ស្កាត់ រួមមានការចេញដីកាបង្គាប់ឲ្យដកមេធាវី ឬបដិសេធមិនបញ្ជាក់ពីការតែងតាំងមេធាវី ទោះបីជាមានការលះបង់សិទ្ធិអំពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍យ៉ាងណាក៏ដោយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធនៃទំនាស់មួយចំនួនអាចជាទំនាស់ដែលកូនក្តីដែលត្រូវរងផលប៉ះពាល់ មិនអាចលះបង់បានឡើយ[253]។

១៣៣. រឿងក្តីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញណាស់ ដូចរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងអៀង សារី ដែរ។ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ ត្រូវបានចោទថាប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរយៈកាលជិតបីឆ្នាំ នៅក្នុងបរិបទនៃជម្លោះប្រដាប់អន្តរជាតិស្រករគ្នាចំនួនពីរ នៅទីតាំង

---

[251] សំណុំរឿង០០៣ ឯកសារ D56/4/1.2 *ការជូនដំណឹងរបស់មាស មុត អំពីចេតនាប្រើប្រាស់សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយ និងការលះបង់ចោលនូវទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលអាចកើតមាន* ថ្ងៃទី ១៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២។

[252] *សូមមើល* មាត្រា ១៤ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ឆ្នាំ ១៩៦៦ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក យោងតាមមាត្រា ១៣នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក។

[253] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* កថាខណ្ឌ ១៦ និង ១៧ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* សេចក្តីប្រកាស កថាខណ្ឌ ៣ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា*Mejakić* កថាខណ្ឌ ៨ និង ១៤-១៥ និងដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ១៦, ៣៥ និង ៥៥។ *សូមមើលផងដែរ* មាត្រា ៧.៤ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី។

ឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងគ្នាមួយចំនួន ហើយជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងជនរងគ្រោះរាប់ពាន់នាក់[254]។ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ ក៏មានការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ ក.ប.ក និងទំនាក់ទំនងរបស់ ក.ប.ក ជាមួយនឹងអង្គការគ្រប់គ្រងមជ្ឈិមផ្សេងៗរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[255]។ ចុងក្រោយបំផុត ជនសង្ស័យត្រូវបានចោទថា ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតាមរយៈទម្រង់ផ្សេងៗនៃការទទួលខុសត្រូវ[256]។

១៣៤. នៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ ប្រសិនបើជនសង្ស័យយល់ឃើញថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីមួយដែលមិនអាចផ្តល់យោបល់ប្រឹក្សាដល់គាត់ និងមិនអាចស្វែងរកវិធីការពារក្តីដែលគាត់ចាត់ទុកថាមានប្រយោជន៍ដល់គាត់បានទេ នោះ កាលៈទេសៈបែបនេះគឺជាកាលៈទេសៈពិសេស ដូច្នេះគាត់អាចដកការលះបង់សិទ្ធិរបស់គាត់វិញ ហើយគាត់នឹងមានសិទ្ធិផ្លាស់ប្តូរមេធាវី[257]។ ជាធម្មតា ការវាយតម្លៃរបស់បុគ្គលណាម្នាក់ទៅលើអ្វីដែលជាប្រយោជន៍ល្អបំផុតសម្រាប់គាត់ អាចប្រែប្រួល ហើយនឹងប្រែប្រួលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ គឺអាស្រ័យលើភស្តុតាងដែលលេចចេញនៅក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ។ ដូចគ្នានេះដែរ សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង អាចចាត់វិធានការដកខ្លួនពីការតំណាងឱ្យជនសង្ស័យនៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត ឬនៅក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះក្តីណាមួយនាពេលអនាគត។ រឿងនេះអាចកើតឡើងប្រសិនបើសហមេធាវីដែលត្រូវបាន

[254] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ២៨-៣២ និង ៤២-៦៦។

[255] *ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីពីរ* កថាខណ្ឌ ១២-១៧។

[256] ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវទាំងនេះគឺ៖ ការធ្វើផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ជួយ និងជំរុញ ប្រព្រឹត្ត(តាមរយៈបុគ្គលផ្ទាល់ ឬក៏តាមរយៈការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម)។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត ជនសង្ស័យត្រូវបានចោទថាទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាថ្នាក់លើរបស់អ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ដែលបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ (ការទទួលខុសត្រូវបញ្ជាថ្នាក់លើ)។ *សូមមើល* ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី២ កថាខណ្ឌ ៩៦-៩៨។

[257] មាត្រា ៧.២ នៃបទបញ្ជារដ្ឋបាលរបស់អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ចែងថា ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យផ្លាស់ប្តូរសហមេធាវី នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស។ យោងតាមយុត្តិសាស្ត្រតុលាការ ICTY កូនក្តីអាចដកការលះបង់សិទ្ធិវិញនៅពេលណាមួយ។ *សូមមើល* រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Prlić និងអ្នកផ្សេងទៀត* ឯកសារIT0474-PT *សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំតែងតាំងមេធាវី* ថ្ងៃទី ៣០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២00៤ កថាខណ្ឌ ២0។ លទ្ធភាពដែលកូនក្តីអាចដកការយល់ព្រម និងបញ្ចប់ការតំណាងជាមេធាវី ក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផងដែរនៅកថាខណ្ឌ ២0 នៃខ្លឹមសារវិធាន ១.៧ នៃវិធានគំរូស្តីពីការអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈរបស់គណៈមេធាវីអាមេរិក។

ចាត់តាំង យល់ឃើញថាខ្លួនស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីមួយមិនអាចផ្តល់យោបល់ប្រឹក្សាឱ្យជនសង្ស័យ ដោយមិនឱ្យរំលោភលើករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយអៀង សារី ឬប្រសិនបើសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មិនអាចស្វែងរកយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីណាដែលអាចជាប្រយោជន៍ទាំងស្រុងសម្រាប់ជនសង្ស័យ[258]។

១៣៥. ការរក្សាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី ត្រូវបានពិចារណាថាជាកត្តាជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការសម្រេចថាតើ ទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចត្រូវបានលះបង់ឬអត់[259]។ នៅក្នុងរឿងក្តីដែលមានភាពស្មុគស្មាញ និងវិសាលភាពធំបែបនេះ ប្រសិនបើជនសង្ស័យដកវិញនូវការលះបង់សិទ្ធិរបស់គាត់ដែលត្រូវតំណាងដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ឬមេធាវីដកខ្លួននៅដំណាក់កាលក្រោយមកទៀតនៃការស៊ើបសួរ ឬនៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះក្តីណាមួយនាពេលអនាគត នោះវានឹងពន្យារពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ នោះនឹងត្រូវការពេលវេលាក្នុងការជ្រើសរើស និងតែងតាំងសហមេធាវីថ្មី ហើយសហមេធាវីថ្មីនេះនឹងត្រូវការពេលវេលាដើម្បីយល់ដឹងសំណុំរឿង ឬកំណត់ហេតុនៃការជំនុំជម្រះក្តី និងប្រឹក្សាជាមួយជនសង្ស័យ ដើម្បីបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តី។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ ការប៉ះពាល់ដល់ជនសង្ស័យ ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី ព្រមទាំងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ នឹងកើតមានឡើង។

១៣៦. ដោយផ្អែកលើអ្វីដែលបានលើកឡើងខាងលើ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាននៅក្នុងការតំណាងឱ្យជនសង្ស័យ ហើយទំនាស់នេះមិនអាចផ្សះផ្សាបានដោយសារកូនក្តីយល់ព្រមជាមួយការតំណាងនេះឡើយ។

---

[258] លទ្ធភាពដកការយល់ព្រមវិញ និងការពន្យារពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយសារបញ្ហានេះគឺជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាផ្សេងៗដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY បានពិចារណានៅក្នុងការសម្រេចថាទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចប៉ះពាល់ជាអចិន្ត្រៃយ៍ដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ *សូមមើល* ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា កថាខណ្ឌ ១៥។

[259] ដីកាសម្រេច *Hadžihasanović* កថាខណ្ឌ ៤៤-៤៥ ដីកាសម្រេច *Mejakić* កថាខណ្ឌ ៧ និង ១៥ និងសេចក្តីសម្រេចបុរេជំនុំជម្រះ កថាខណ្ឌ ១៥។

V. សុពលភាពនៃការលះបង់សិទ្ធិដែលដាក់ដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង

១៣៧. ដោយសម្រេចថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍នេះគឺជាទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ទើបមិនចាំបាច់ពិនិត្យថាតើ ការលះបង់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យ និងអៀង សារី មានសុពលភាព ឬ អត់នោះទេ។ ទោះយ៉ាងណា ដោយពិចារណាទៅលើកង្វះខាតនៃវិធានជាធរមាន និងយុត្តិសាស្ត្រនៅ អ.វ.ត.ក ស្តីពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការលះបង់សិទ្ធិដែលមានសុពលភាព ទើប សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា ដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហានេះដោយសង្ខេប។

១៣៨. ជាទូទៅ ការយល់ព្រមទទួលតំណាងផ្លូវច្បាប់របស់កូនក្តីណាម្នាក់ដែលអាចរងផលប៉ះពាល់ គប្បីត្រូវចាត់ទុកថាការយល់ព្រមដែលបានធ្វើឡើងដោយទទួលបានព័ត៌មានពេញលេញ ដោយគ្មានការបង្អាញផ្ទុយពីនេះឡើយ។ ទោះយ៉ាងណា គោលការណ៍នេះ ត្រូវតែមានតុល្យភាពជាមួយនឹងករណីយកិច្ចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលត្រូវធានាឲ្យមានភាពយុត្តិធម៌ និងភាពសុចរិតនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ត្រូវតែជឿជាក់ថា ជនសង្ស័យ និងអៀង សារី បានដឹងអំពីបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដែលអាចកើតឡើងដោយសារសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងធ្វើជាតំណាងឲ្យខ្លួនក្នុងពេលដំណាលគ្នា (ឬក្នុងពេលបន្តបន្ទាប់ក្រោយមកទៀត)[260]។

១៣៩. ការលះបង់សិទ្ធិដែលផ្តល់ដោយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង មិនមានភាពលម្អិតគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីឲ្យ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ជឿជាក់ថា បញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដែលអាចកើតចេញពីទំនាស់នេះត្រូវបានពិភាក្សាគ្រប់ជ្រុងជ្រោយជាមួយកូនក្តី ហើយការយល់ព្រមរបស់ជនសង្ស័យ និងអៀង សារី ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយទទួលបានព័ត៌មាន។

១៤០. ក្នុងន័យនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនយល់ស្របជាមួយនឹងទឡ្ហីករណ៍របស់សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង ដែលថា ដើម្បីឲ្យឯកសារលះបង់សិទ្ធិកាន់តែលម្អិត ជនសង្ស័យនឹងត្រូវតែបង្ហាញយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តី បើមិនអញ្ចឹងទេ នឹងត្រូវតែបង្ហាញព័ត៌មានដែលប៉ះពាល់គាត់។ ការលើកឡើងនៅក្នុងការលះបង់សិទ្ធិអំពីដែនកំណត់ផ្សេងៗ ដែលទំនាស់ផលប្រយោជន៍នឹងមានទៅលើយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីមួយចំនួន មិនមានន័យថាបង្ហាញពីយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តី ដែលកូនក្តីនឹងពិតជា

[260] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Prlić* កថាខណ្ឌ ២៧ និងដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងតវ៉ា *Gotovina* កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។

សម្រេចប្រកាន់យកឡើយ។ ចំណុចនេះត្រូវបានគាំទ្រដោយយុត្តិសាស្ត្ររឿងក្តីអន្តរជាតិ ដែលតម្រូវឲ្យការលះបង់សិទ្ធិ មានការពិភាក្សាអំពីបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធ និងដែនកំណត់ទាំងអស់ដែលទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចមានទៅលើយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តីជនសង្ស័យ[261]។

១៤១. នៅក្នុងករណីដែលទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចលះបង់បាន កម្រិតនៃភាពលម្អិតនៃការលះបង់សិទ្ធិ អាចមានបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗ។ នៅពេលដែលការលះបង់សិទ្ធិ មិនមានភាពលម្អិតគ្រប់គ្រាន់ ជនដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោស អាចតវ៉ាថា ខ្លួនមិនបានយល់ទាំងស្រុងអំពីបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលបានលះបង់ ហើយអាចប្តឹងតវ៉ាប្រឆាំងនឹងការផ្តន្ទាទោសគាត់ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថាមានជំនួយគាំទ្រគ្មានប្រសិទ្ធភាពពីមេធាវីការពារក្តី[262]។

ច. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

១៤២. ដោយផ្អែកលើទំនាក់ទំនងអង្គហេតុយ៉ាងជិតស្និទ្ធដែលមានរវាងរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យ និងអៀង សារី សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានសម្រេចថា បញ្ហាដែលសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងតំណាងឲ្យជនសង្ស័យ គឺជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងសំខាន់ជាមួយនឹងបញ្ហាដែលសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងតំណាងឲ្យ អៀង សារី។ ក៏មានការបង្ហាញឃើញអំពីទំនាក់ទំនងថ្នាក់លើ-ថ្នាក់ក្រោមយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងអ្នកទាំងពីរផងដែរ។ ទោះជាក្រោយមរណភាពរបស់អៀង សារី ក៏ដោយ ក៏សហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំង នៅមានករណីយកិច្ចរក្សាភាពស្មោះត្រង់ជាមួយគាត់ រួមមានការការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់គាត់។ ដោយសារករណីយកិច្ចនេះ ទើបអាចព្យាករណ៍ជាមុនដោយ

---

[261] *ដូចជើងទំព័រខាងលើ*។

[262] តម្រូវការឲ្យ ជំនួយពីមេធាវី ត្រូវមាន"ប្រសិទ្ធភាព" ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប នៅក្នុងរឿងក្តី *Arctico តទល់នឹងអ៊ីតាលី* សំណុំរឿងលេខ 6694/74 ថ្ងៃទី ១៣ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៨០ កថាខណ្ឌ ៣៣។ *សូមមើលផងដែរ* រឿងក្តី *Poitrimol តទល់នឹងបារាំង* សំណុំរឿងលេខ 14032/88 ថ្ងៃទី ២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៣ កថាខណ្ឌ ៣៤ និង ៣៨។ យោងតាមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការICTY ជំនួយគ្មានប្រសិទ្ធភាពពីមេធាវីដែលបានបង្កឲ្យមានយុត្តិនិសេធ អាចជាមូលដ្ឋាននៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការផ្តន្ទាទោស *សូមមើល* រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Krajišnik* ឯកសារ IT-00-39-A សាលដីកា លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៤២។

សមហេតុផលថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍អាចកើតឡើង ហើយសហមេធាវីដែលត្រូវបានចាត់តាំងអាចស្ថិតនៅក្នុងតួនាទីមួយដែលមិនអាចផ្តល់យោបល់ប្រឹក្សាដល់ជនសង្ស័យ និងមិនអាចស្វែងរកវិធីការពារក្តីខណៈដែលអាចមានប្រយោជន៍ដល់ជនសង្ស័យ ប៉ុន្តែអាចឆ្លើយដាក់ អៀង សារី ឱ្យជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ។ បញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍នេះដែលអាចព្យាករណ៍ជាមុនថានឹងកើតឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ គឺជាបញ្ហាជាប់ពាក់ព័ន្ធដែលអាចប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ។ ដោយសារមូលហេតុទាំងនេះ ទើបសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ សម្រេចថា ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ទាំងនេះមិនអាចផ្សះផ្សាបាន ហើយមិនអាចលះបង់បានឡើយ។

តាមសំអាងហេតុដូចបានលើកឡើងខាងលើ ខ្ញុំ MARK B. HARMON ៖

១៤៣. **សម្រេច**ថា សំណើសុំបដិសេធ ត្រូវទទួលយក។

១៤៤. **អនុញ្ញាត**តាមសំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងដាក់ឯកសារជាភាសាអង់គ្លេសមុន ហើយដាក់ឯកសារជាភាសាខ្មែរនៅតាមក្រោយ។

១៤៥. **អនុញ្ញាត**តាមសំណើសុំបដិសេធ។

១៤៦. **ស្នើ** អង្គភាពគាំពារការពារក្តី ចាត់វិធានការចាំបាច់ ដើម្បីចាត់តាំងសហមេធាវីថ្មី ឱ្យជនសង្ស័យ ឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមការជាក់ស្តែង។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១០ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣

ចៅក្រម Mark B. Harmon

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ

International Co-Investigating Judge